

Gmina Miejska Górk
Program Ochrony Środowiska

GMINA MIEJSKA GÓRKA

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

NA LATA 2004-2007 Z PERSPEKTYWĄ DO 2015 ROKU

2005 ROK

**PROGRAM
OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY MIEJSKA GÓRKA
NA LATA 2004-2007 Z PERSPEKTYWĄ DO 2015 ROKU**

Opracowanie:

Maria Dobroń
Andrzej Dobroń

Leszno, lipiec 2005

SPIS TREŚCI

WSTĘP	5
I. OGÓLNE UWARUNKOWANIA ZAŁOŻEŃ PROGRAMU	6
1. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE	6
1.1. Polityka ekologiczna państwa	6
1.2. Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego.....	7
1.3. Program ochrony środowiska powiatu rawickiego.....	8
1.4. Program ochrony zlewni Baryczy	9
2. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE	10
2.1. Charakterystyka społeczno – gospodarcza gminy	10
2.2. Diagnoza stanu środowiska geograficznego	13
II. POLITYKA OCHRONY ŚRODOWISKA	23
1. OCHRONA ŚRODOWISKA WODNEGO	24
1.1. Zaopatrzenie w wodę	26
1.2. Gospodarka ściekowa	27
1.3. Cele ekologiczne	27
1.4. Główne kierunki działań	28
1.5. Podstawy prawne.....	32
2. GOSPODARKA ODPADAMI.....	33
2.1. Cele ekologiczne	34
2.2. Główne kierunki działań	35
2.3. Podstawy prawne.....	35
3. OCHRONA POWIETRZA	36
3.1. Cele ekologiczne	38
3.2. Główne kierunki działań	38
3.3. Podstawy prawne.....	39
4. OCHRONA PRZED HAŁASEM	40
4.1. Cele ekologiczne	40
4.2. Główne kierunki działań	41
4.3. Podstawy prawne.....	41
5. PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE	42
5.1. Cele ekologiczne	42
5.2. Główne kierunki działań	43
5.3. Uwarunkowania prawne	43
6. OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI	43
6.1. Cele ekologiczne	44
6.2. Główne kierunki działań	45
6.3. Podstawy prawne.....	45
7. KSZTAŁTOWANIE LOKALNEGO SYSTEMU PRZYRODNICZEGO	46
7.1. Cele ekologiczne	46
7.2. Główne kierunki działań	47
7.3. Podstawy prawne.....	48
8. EDUKACJA EKOLOGICZNA	49
8.1. Cele ekologiczne	49
8.2. Główne kierunki działań	50
8.3. Podstawy prawne.....	50
9. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA	51
9.1. Zasady i organizacja zarządzania	51
9.2. Kontrola realizacji programu.....	52
10. ZADANIA INWESTYCYJNE NA LATA 2004 – 2007 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2015	55
STRESZCZENIE	62
SPIS TABEL	64
MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE	65

WSTĘP

Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r.¹ nakłada na gminy obowiązek sporządzenia programów ochrony środowiska. Program ochrony środowiska sporządzony dla gminy powinien określać cele i priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych, środki niezbędne do osiągnięcia celów, tj. mechanizmy prawno - ekonomiczne oraz środki finansowe. Organ wykonawczy gminy będzie sporządzać co dwa lata raporty z wykonania programu, które będą przedstawiane radzie gminy.

Przedmiotem niniejszego opracowania jest program ochrony środowiska dla gminy Miejska Górka, którego realizacja powinna przyczynić się do zachowania i poprawy stanu środowiska przyrodniczego w gminie. Opracowanie składa się z następujących etapów:

Etap I to charakterystyka uwarunkowań wpływających na kształt przyjętego programu ochrony środowiska. Uwarunkowania te można podzielić na uwarunkowania zewnętrzne wynikające z:

- stanu legislacyjnego, tj. aktualnego stanu prawa polskiego oraz prawa wspólnotowego,
- polityki ekologicznej państwa,
- programów ochrony środowiska województwa wielkopolskiego oraz powiatu rawickiego,
- innych programów obejmujących swym zakresem obszar gminy Miejska Górka,

oraz uwarunkowania wewnętrzne wynikające z warunków społeczno – gospodarczych i stanu środowiska przyrodniczego gminy, atakże dotychczasowych działań na rzecz ochrony środowiska.

Etap II to polityka ochrony środowiska ze wskazaniem głównych celów ekologicznych, kierunków działań, zadań warunkujących osiągnięcie tych celów oraz potencjalnych źródeł finansowania.

---

¹ Dz.U. Nr 62, poz. 627, art. 17, 18.

I. OGÓLNE UWARUNKOWANIA ZAŁOŻEŃ PROGRAMU

1. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE

Uwarunkowania zewnętrzne to uwarunkowania wynikające z Polityki Ekologicznej Państwa, programów ochrony środowiska: województwa wielkopolskiego i powiatu rawickiego, innych programów obejmujących swym zakresem obszar gminy Miejska Górka oraz aktualnego stanu legislacyjnego. W rozdziale tym zawarto krótką charakterystykę ww. dokumentów. Zagadnienia odnoszące się do gminy Miejska Górka będą cytowane w rozdziale dotyczącym polityki ochrony środowiska gminy. Wykaz najważniejszych aktów prawnych zamieszczono na końcu kolejnych rozdziałów dotyczących polityki ekologicznej.

1.1. Polityka ekologiczna państwa

Głównym celem polityki ekologicznej państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego społeczeństwa polskiego w XXI wieku oraz stworzenie podstaw dla opracowania i realizacji strategii zrównoważonego rozwoju kraju. Aktualna polityka ekologiczna, obejmująca lata 2003-2006 oraz 2007-2010 dostosowana jest do wymagań funkcjonującej w tej dziedzinie praktyki Unii Europejskiej, w której średniookresowe programy działań na rzecz środowiska są sporządzane od wielu lat. Polityka ekologiczna państwa w treści zawiera cele i zadania o charakterze systemowym, zagadnienia ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody, zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii, dalszej poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego, przeciwdziałanie zmianom klimatu.

W II-iej Polityce ekologicznej państwa, przyjętej przez Radę Ministrów w czerwcu 2000 r. a następnie przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w sierpniu 2001 r., ustalone zostały następujące ważniejsze limity krajowe, związane z racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych i poprawą stanu środowiska (wszystkie dotyczą celów do osiągnięcia najpóźniej do 2010 r.):

- zmniejszenie wodochłonności produkcji o 50% w stosunku do stanu w 1990 r. (w przeliczeniu na PKB i wartość sprzedaną w przemyśle);
- ograniczenie materiałowchłonności produkcji o 50% w stosunku do 1990 r., w taki sposób aby uzyskać co najmniej średnie wielkości dla państw OECD (w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB);
- ograniczenie zużycia energii o 50% w stosunku do 1990 r. i 25% w stosunku do 2000 r. również w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB);

- dwukrotne zwiększenie udziału odzyskiwanych i ponownie wykorzystywanych w procesach produkcyjnych odpadów przemysłowych w porównaniu ze stanem z 1990 r.;
- odzyskanie i powtórne wykorzystanie co najmniej 50% papieru i szkła z odpadów komunalnych;
- pełna (100%) likwidacja zrzutów ścieków nieoczyszczonych z miast i zakładów przemysłowych oraz zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych, w stosunku do stanu z 1990 r. - z przemysłu o 50%, z gospodarki komunalnej (na terenie miast i osiedli wiejskich) o 30% i ze spływu powierzchniowego, również o 30%;
- ograniczenie emisji pyłów o 75%, dwutlenku siarki o 56%, tlenków azotu o 31%, niemetanowych lotnych związków organicznych o 4% i amoniaku o 8% w stosunku do stanu w 1990 r.;
- do końca 2005 r. wycofać z użytkowania etylinę i przejść wyłącznie na stosowanie benzyny bezołowiowej.

Limity powyższe nie były korygowane przy sporządzaniu „Polityki ekologicznej państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”. Jest rzeczą niezbędną, aby wszystkie z wymienionych wyżej limitów (wskaźników) przyjętych w polityce ekologicznej, znalazły odpowiednie odzwierciedlenie w wojewódzkich programach ochrony środowiska. W programach powiatowych i gminnych powinny one zostać ujęte (wybiórczo lub w pełnym pakiecie), w zależności od specyficznych warunków danego powiatu i gminy. Nie ma natomiast żadnej procedury ogólnego ustalania limitów gminnych, poza ewentualnymi porozumieniami między Ministerstwem Środowiska, a zainteresowanymi samorządami.

1.2. Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego

Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego został opracowany na lata 2002-2014². Naczelną zasadą, którą przyjęto w działaniach zmierzających do zdrowego środowiska jest *zasada zrównoważonego rozwoju*, który to rozwój będzie realizowany poprzez właściwą politykę ochrony środowiska zintegrowaną z politykami innych dziedzin. Główne cele to:

- minimalizacja wpływu na środowisko oraz eliminacja ryzyka dla zdrowia ludzi w miejscach największego oddziaływania na środowisko w skali województwa, w tzw. "gorących punktach",
- racjonalizacja zużycia energii, surowców i materiałów wraz ze wzrostem udziału wykorzystywanych zasobów odnawialnych (racjonalizacja użytkowania wody,

---

² Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego na lata 2002-2014. ARCADIS Ekonrem sp. z o.o. Wrocław 2002 r.

zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji, zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, racjonalne wykorzystanie gleb, wzbogacanie i racjonalna eksploatacja zasobów leśnych),

- zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej wód, racjonalizacja zużycia wody, zwiększenie zasobów w zlewniach oraz ochrona przed powodzią,
- zapewnienie wysokiej jakości powietrza, redukcja emisji gazów cieplarnianych i niszczących warstwę ozonową, zminimalizowanie uciążliwego hałasu i ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym, ochrona powierzchni ziemi, w tym powierzchni biologicznie czynnej i gleb przed degradacją,
- zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnego systemu wykorzystania i unieszkodliwiania,
- zachowanie walorów i zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem georóżnorodności i bioróżnorodności oraz rozwoju zasobów leśnych,
- ochrona przed nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska oraz sprostanie nowym wyzwaniom, czyli zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego.

Za zadania priorytetowe na terenie województwa wielkopolskiego uznano: tzw. „gorące punkty”, zasoby wodne, gospodarkę odpadami, hałas. Oprócz wymienionych zagadnień uznano, że należy skupić się także na innych zagadnieniach, wynikających z celów sprecyzowanych w strategii rozwoju, a będących szkieletem dla programu ochrony środowiska Są to: racjonalne użytkowanie surowców w zakresie wykorzystania zasobów odnawialnych, higiena atmosfery, powierzchnia ziemi w zakresie ochrony gleb użytkowanych rolniczo i zasobów kopalin, ochrona zasobów przyrodniczych, awarie przemysłowe.

1.3. Program ochrony środowiska powiatu rawickiego

W 2003 r. dla powiatu rawickiego został opracowany Program ochrony środowiska.³ W programie zawarto zagadnienia ochrony środowiska w zakresie ochrony powietrza, wód, powierzchni ziemi, klimatu akustycznego oraz zasobów przyrodniczych. Gospodarka odpadami stanowi odrębne opracowanie.

Do najistotniejszych wytyczonych dla powiatu rawickiego, celów i kierunków działań w zakresie rozwoju społeczno – gospodarczego i ochrony środowiska należą:

- racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych (zmniejszenie zużycia energii, surowców i materiałów, wzrost udziału wykorzystywanych zasobów odnawialnych, ochrona zasobów kopalin);

---

³ Program Ochrony Środowiska dla powiatu rawickiego. ABRYŚ Technika. Poznań 2003.

- ochrona powietrza, ochrona przed hałasem (zapewnienie wysokiej jakości powietrza, redukcja emisji gazów i pyłów, zminimalizowanie uciążliwego hałasu);
- ochrona wód (zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej wód, racjonalizacja zużycia wody, ochrona przed powodzią, właściwa gospodarka wodno-ściekowa);
- ochrona gleb;
- ochrona zasobów przyrodniczych (zachowanie zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem ich różnorodności oraz rozwój zasobów leśnych, racjonalna eksploatacja lasów);
- prowadzenie skutecznej akcji edukacyjno-informacyjnej gwarantującej powodzenie realizacji wyżej wymienionych działań.

Polityka ekologiczna dla powiatu rawickiego oparta została na II-iej Polityce Ekologicznej Państwa, Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Wielkopolskiego oraz istniejących uwarunkowaniach prawnych z uwzględnieniem dostosowania polskiego prawa do prawa wspólnotowego Unii Europejskiej.

1.4. Program ochrony zlewni Baryczy

Gmina jako jednostka administracyjna jest sztucznie wydzielona z przestrzeni geograficznej, stąd nie można jej rozpatrywać wyłącznie w granicach administracyjnych lecz należy uwzględnić szersze tło przyrodnicze. W przypadku ochrony wód niezbędna jest koordynacja w układzie zlewniowym. W 2002 r. został opracowany program ochrony wód zlewni Baryczy⁴. Cytowane opracowanie zawiera charakterystykę środowiska geograficznego zlewni Baryczy, wskazuje główne źródła zagrożeń oraz określa główne działania zmierzające do poprawy stanu i funkcjonowania środowiska.

Zgodnie z art. 47 ust. 3 i 7 Prawa wodnego⁵ Dyrektor RZGW we Wrocławiu dnia 10 grudnia 2003 r. wydał rozporządzenie w sprawie określenia wód powierzchniowych zlewni Orli wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć. Dla wyznaczonego terenu zostało wydane rozporządzenie Dyrektora RZGW we Wrocławiu w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych. Program zawiera podstawowe kierunki i zakres działań oraz konieczne środki zaradcze, umożliwiające zmniejszenie zanieczyszczenia wód spowodowanego głównie przez azotany pochodzące z działalności rolniczej. Przedmiotowy program w swych założeniach zmierza w kierunku:

⁴ Studium techniczno – ekonomiczno - technologiczne „Program ochrony wód zlewni Baryczy” Instytut Gospodarki Przetwórczej i Komunalnej i ECO-EFEKT Sp. z o. o. Warszawa 2002 r.

⁵ Dz.U. z 2002 r. Nr 115, poz. 1229 z zm.

- podnoszenia poziomu świadomości rolników i producentów rolnych w zakresie stosowania dobrych praktyk rolniczych, ze szczególnym uwzględnieniem wpływu działalności rolnej na jakość poszczególnych elementów środowiska przyrodniczego, głównie wodnego oraz wspomagania rolników przez specjalistów w zakresie stosowania odpowiednich rozwiązań organizacyjnych i środków zaradczych,
- poprawy rozwiązań w zakresie prawidłowego gromadzenia i stosowania nawozów organicznych, mineralnych i środków ochrony roślin z uwzględnieniem wymagań roślin uprawnych oraz zachowaniem optymalnych terminów agrotechnicznych,
- kontroli obiektów rolniczych pod względem zagrożenia środowiska w rejonie zagród wiejskich, obiektów hodowlanych, jak również terenów, na których stosowane są środki chemiczne oraz stałe i płynne nawozy organiczne,
- stałego monitorowania zasobności gleb w azot i inne składniki pokarmowe, zawartości składników zanieczyszczeń w wodach powierzchniowych, ze szczególnym uwzględnieniem azotanów, w wytypowanych punktach pomiarowych na terenie zlewni Orli.

W granicach zlewni Orli znajduje się cała gmina Miejska Górka.

2. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE

2.1. Charakterystyka społeczno – gospodarcza gminy

Gmina Miejska Górka zajmuje obszar 103,6 km², co stanowi około 18,7 % obszaru powiatu i 0,35 % województwa. Obecnie gminę zamieszkuje około 9,2 tys. osób (około 15,6 % ludności powiatu i 0,28 % ludności województwa) w tym miasto Miejska Górka – 3,1 tys. osób (2003). Sieć osadniczą tworzy miasto Miejska Górka oraz 25 miejscowości (w tym osady i przysiółki) położonych w 17 sołectwach. Ich potencjał ludnościowy jest mocno zróżnicowany – od kilkudziesięciu do około 1,2 tys. mieszkańców. Tym samym zróżnicowany jest poziom wyposażenia ich w podstawowe usługi.

Miasto Miejska Górka jest lokalnym ośrodkiem obsługi rolnictwa, gdzie skoncentrowane są usługi, handel, przemysł (głównie rolno-spożywczy) oraz drobna wytwórczość. Miasto pełni funkcję ośrodka administracyjnego, kulturalnego, oświatowego (szkolnictwo ponadpodstawowe i ponadgimnazjalne) oraz opieki zdrowotnej (apteki, gabinety specjalistyczne).

Gmina jest w całości zwodociągowana, brakuje natomiast sieci kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków. Z gazu sieciowego korzysta 41,3 % gospodarstw domowych. Gaz wykorzystywany jest głównie do celów bytowych. Około 38 % gospodarstw domowych wykorzystuje gaz do celów grzewczych (33 % w mieście i 61 % na obszarze wsi). Istniejący

układ komunikacyjny sieci dróg powiatowych i gminnych o utwardzonej nawierzchni zapewnia dostęp do każdej miejscowości w gminie.

2.1.1. Sytuacja demograficzna

Liczba ludności gminy w ciągu ostatnich kilkunastu lat podlegała niewielkim wahaniom, w ostatnich trzech latach z małą tendencją spadkową. Podobne tendencje utrzymują się również w całym powiecie rawickim. Struktura wieku ludności zmienia się na korzyść grupy ludności w wieku produkcyjnym (61,3%), rośnie też udział grupy poprodukcyjnej (13,9%), charakterystycznym jest proces starzenia się ludności.

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, w gminie Miejska Górka było 2413 gospodarstw domowych. Przeciętne gospodarstwo domowe stanowiły 3 osoby w mieście i 4 osoby na obszarze wiejskim. Głównymi źródłami utrzymania gospodarstw domowych pozostawały w kolejności: źródła niezarobkowe, praca poza rolnictwem oraz w rolnictwie.

2.1.2. Rolnictwo

Podstawową funkcją gminy jest rolnictwo, jego rozwojowi sprzyja wysoki udział użytków rolnych w ogólnej powierzchni, stosunkowo dobre gleby (wskaźnik rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla gminy wg IUNG w Puławach wynosi – 82,3; dla porównania w gminach województwa wielkopolskiego wynosi on od 41,4 do 94,9 punktów), a także położenie z dala od źródeł zanieczyszczeń.

W gminie funkcjonuje 1,16 tys. gospodarstw rolnych z czego ponad 60 % produkuje głównie na potrzeby rynku.

W produkcji rolnej, zarówno produkcja roślinna jak i zwierzęca stoją na wysokim poziomie. W produkcji roślinnej dominuje uprawa zbóż – około 70 % powierzchni zasiewów oraz buraków cukrowych (ponad 12 %). Z ogółu gruntów ornych przeznaczonych pod zasiewy pszenica i pszenżyto stanowią blisko jedną trzecią powierzchni.

W produkcji zwierzęcej przeważa chów trzody chlewnej (obsada ponad 680 sztuk na 100 ha UR) oraz bydła (około 65 szt. na 100 ha UR).

2.1.3. Działalność gospodarcza

W końcu 2003 r. w systemie REGON zarejestrowanych było 569 jednostek prowadzących działalność gospodarczą, tj. niewiele ponad 12 % ogółu zarejestrowanych w powiecie rawickim. Wskaźnik aktywności gospodarczej gminy (liczba podmiotów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców) wynosi 61 (powiat 79). Najwięcej podmiotów prowadzi działalność związaną z handlem i naprawami, usługami budowlanymi oraz przetwórstwem przemysłowym.

Działalność produkcyjną (przetwórstwo przemysłowe) prowadzi około 12 % istniejących podmiotów (głównie przetwórstwo rolno-spożywcze). Do największych firm zalicza się: Cukrownia w Miejskiej Górcie, Ubojnia Drobiu "Langner" w Karolinkach, PPU „Koppol” w Miejskiej Górcie, Gminna Spółdzielnia „SCh” w Miejskiej Górcie, ZPHU – „Opakowania” w Miejskiej Górcie, „Walbet” w Miejskiej Górcie, Zakład Techniki Wentylacyjnej w Gostkowie.

Sektor publiczny (niespełna 4 % podmiotów) reprezentowany jest przede wszystkim przez jednostki sfery budżetowej (administracja publiczna, szkolnictwo i bezpieczeństwo publiczne). Sektor prywatny stanowią głównie zakłady osób fizycznych (88 % sektora prywatnego), przeważnie jednoosobowe. Ponad 51 % podmiotów gospodarczych skupionych jest w mieście.

2.1.4. Gospodarka finansowa gminy

Kondycja finansów gminy decyduje o jej możliwości inwestowania w sfery związane z podnoszeniem jakości życia mieszkańców. W strukturze wydatków gminy istotna jest wielkość wydatków majątkowych (inwestycyjnych).

Ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego z dnia 13 listopada 2003 r. określa źródła dochodów gminy na rok 2004, którymi są: podatki i opłaty lokalne, udział w podatkach budżetu państwa (35,72 % podatku dochodowego od osób fizycznych zamieszkałych na terenie gminy; 6,71 % podatku dochodowego od osób prawnych), dochody z majątku gminy, subwencje z budżetu państwa (podstawowa – w tym wyrównawcza i równoważąca; subwencja oświatowa), dotacje celowe z budżetu państwa oraz pozostałe dochody. O kondycji finansów gminy decydują przede wszystkim dochody własne.

Dochody budżetowe ogółem (2003 r.) w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiły 1357 zł i były niewiele niższe od średniej (1385 zł) dla gmin w powiecie. Wydatki *per capita* kształtowały się odpowiednio: 1390 i 1478 zł.

W 2004 roku wykonanie budżetu gminy po stronie dochodów zamknęło się kwotą 13,59 mln.zł, z tego 3,23 mln zł stanowiły dochody z podatków i opłat lokalnych (23,8 %). Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa wyniósł 9,6 %. Subwencje i dotacje celowe z budżetu państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego i funduszy celowych stanowiły ponad 64 % dochodów gminy.

Zakres wydatków gminy związany jest bezpośrednio z realizacją zadań określonych w art. 6 i 7 ustawy o samorządzie gminnym, do których należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów oraz zadania własne zaspokajające zbiorowe potrzeby gminy jako wspólnoty.

Wydatki gminy w 2004 roku wyniosły 14,85 mln zł, z czego 14,1 % stanowiły wydatki inwestycyjne.

W strukturze wydatków budżetowych zdecydowanie dominowały wydatki na cele społeczne (około 58 %), przede wszystkim na: oświatę i wychowanie (46,4 %), pomoc społeczną (11,2 %). Wydatki na gospodarkę mieszkaniową, komunalną i ochronę środowiska stanowiły 13,1 % ogółu, a na funkcjonowanie administracji gmina przeznaczyła 12,1% swoich wydatków.

Ustawa z dnia 28 listopada 1998 r. o finansach publicznych stanowi (art. 113 i 114), że łączna kwota przypadających do spłaty w danym roku budżetowym rat kredytów i pożyczek oraz potencjalnych spłat kwot wynikających z udzielonych przez jednostki samorządu terytorialnego poręczeń wraz z należnymi w danym roku odsetkami od tych kredytów i pożyczek, oraz należnych odsetek i dyskonta, a także przypadających w danym roku budżetowym wykupów papierów wartościowych emitowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, nie może przekroczyć 15 % planowanych na dany rok budżetowy dochodów jednostki samorządu terytorialnego (wskaźnik obsługi zadłużenia), natomiast łączna kwota długu gminy na koniec roku budżetowego nie może przekroczyć 60 % jej dochodów w danym roku budżetowym (wskaźnik zadłużenia).

Zadłużenie gminy w końcu 2004 r. związane z obsługą kredytu bankowego było niewielkie, stanowiło około 3,4 % jej dochodów. Według planu budżetu na 2005 rok zadłużenie zwiększy się do 4,5 %. Analiza budżetu 2004 i 2005 wykazała jednak brak wolnych środków własnych, które można by przeznaczyć na inwestycje. Ich podjęcie w najbliższych latach, chociażby związane z realizacją programu ochrony środowiska wymagać będzie wzrostu zadłużenia gminy jak również pozyskania środków pozabudżetowych w formie dotacji.

2.2. Diagnoza stanu środowiska geograficznego

2.2.1. Rzeźba terenu

Według regionalizacji fizyczno – geograficznego podziału Polski opracowanej przez J. Kondrackiego, gmina Miejska Górka leży w podprovincji Nizin Środkowopolskich, makroregionie Niziny Południowowielkopolskiej, w większości w obrębie mezoregionu Wysoczyzny Kaliskiej. Tylko niewielki, zachodni fragment to Wysoczyzna Leszczyńska oraz południowy - Kotlina Żmigrodzka. Rzeźba terenu jest mało urozmaicona. Główne jej rysy zostały ukształtowane w okresie zlodowacenia środkowopolskiego, a w okresach późniejszych złagodzone.

W rzeźbie powierzchni na terenie gminy można wyróżnić następujące formy morfologiczne:

- **Wysoczyzna morenowa płaska** zlodowacenia środkowopolskiego obejmująca wschodnią część gminy oraz mniejsze fragmenty w części południowej i zachodniej. Wysoczyzny odcinają od dolin długie, łagodne zbocza. Najwyżej położony teren o rzędnej

122,5 m n.p.m. znajduje się we wschodniej części gminy. Wysoczyznę morenową rozcinają obniżenia dolinne cieków o przebiegu południkowym oraz drobne dolinki erozyjne – dopływy tych cieków.

- **Obniżenia dolinne** na terenie gminy tworzą dwa główne cieki: Dąbrocznia – dopływ Orli oraz Pijawka – dopływ Masłówki. Najlepiej wykształcona jest dolina Dąbroczni. Można tu wyróżnić trzy poziomy terasowe: rozległą terasę denną w południowo – zachodniej części gminy, terasę środkową po obu stronach rzeki (w południowej i środkowej części gminy) oraz terasę wysoką po wschodniej stronie cieku. Druga dolina rzeki Pijawki przecina zachodni fragment gminy w kierunku NS. Można tu również wyróżnić trzy poziomy terasowe: terasę denną z lokalnymi zagłębieniami oraz terasę środkową i wysoką po zachodniej stronie rzeki. Południowa część terasy środkowej to pagórki wydymowe.
- **Formy antropogeniczne** utworzone przez działalność człowieka, do których można zaliczyć wyrobiska związane z poborem surowców, nasypy kolejowe, itp. Morfologiczna działalność człowieka nie ogranicza się do tworzenia ww. form, lecz również pośrednio wpływa na przebieg kształtowania powierzchni ziemi. Poprzez różne dziedziny gospodarki, zwłaszcza gospodarkę rolną, leśną, wodną - wpływa na charakter i przebieg procesów zarówno niszczących jak i budujących, powoduje ich ożywienie lub zahamowanie.

2.2.2. Budowa geologiczna i surowce mineralne

Budowę geologiczną obszaru gminy scharakteryzowano na podstawie opracowania: „Surowce mineralne województwa leszczyńskiego w aspekcie ochrony złóż i środowiska naturalnego” (EKOKONREM 1992). Obszar gminy położony jest na Monoklinie Przedsudeckiej, którą na tym terenie budują utwory karbońskie i permskie oraz mezozoiczne, przykryte utworami trzeciorzędowymi. Trzeciorząd reprezentowany jest przez mioceńskie mułki i drobne piaski oraz plioceńskie ility poznańskie. Miąższość i głębokość zalegania utworów trzeciorzędowych jest zróżnicowana. W rejonie Dłoni oraz Rozstępniewa ility plioceńskie zalegają tuż pod powierzchnią terenu. Również miąższość utworów czwartorzędowych jest zróżnicowana i waha się od około 100 m w zachodniej części gminy, do kilku metrów w części północno – wschodniej. Czwartorzęd reprezentowany jest głównie przez utwory bezpośredniej akumulacji lodowcowej - gliny zwałowe. Utwory akumulacji wodno – lodowcowej (piaski, żwiry) zalegają na glinach w obrębie dolin erozyjnych Dąbroczni i Zakrzewskiego Rowu (Pijawki) oraz sporadycznie w obrębie wysoczyzn. W dolinach rzecznych i lokalnych obniżeniach terenowych występują utwory holocenijskie w postaci piasków i osadów próchnicznych oraz namułów organicznych i torfów.

Podstawowe surowce występujące na terenie gminy to gaz ziemny i węgiel brunatny. Występowanie złóż gazu ziemnego związane jest z piaskowcami czerwonego spągowca

i dolomitem głównym. Na terenie gminy udokumentowano złożę gazu ziemnego w rejonie Zakrzewa (koncesja Prezesa CUG nr KZK/012/S/3337/76). Zasoby w kat. „C” złoża „Zakrzewo” wynoszą 300 mln Nm³, z czego wydobywalne - 210 mln Nm³. Podjęte zostały dalsze prace poszukiwawcze w celu udokumentowania złóż gazu ziemnego. Poza gazem ziemnym na terenie gminy znajdują się fragmenty złóż węgla brunatnego: Rawicz - Miejska Górka - Skoraszewice i Poniec – Krobia - Oczkowice. Eksploatacji tych złóż nie podjęto ze względu na trudne warunki geologiczne, istniejące zagospodarowanie terenu oraz przewidywane negatywne skutki eksploatacji.

Spośród surowców pospolitych eksploatowane jest udokumentowane złożę ilów plioceńskich w Rozstępniewie. Zasoby surowca plastycznego wynoszą: 512,5 tys. m³ (kat. B), 560,2 tys.m³ (kat. C₁), 352,2 tys. m³ (kat. C₂). Zasoby drugiego udokumentowanego złoża „Dłoń” zostały już wyczerpane. Kruszywo naturalne eksploatowane jest dorywczo na potrzeby lokalne w Karolinkach, Konarach, Dłoni, Miejskiej Górcie, Topólce. Podczas wizji lokalnej w terenie stwierdzono istnienie kilku wyrobisk, a ich opis zawiera poniższa tabela.

Tabela 1. Zestawienie wyrobisk (numeracja zgodna z lokalizacją na mapie)

Lokalizacja		Charakterystyka wyrobiska
Nr	Miejscowość	
1	Dłoń	wyrobiska po wydobyciu surowców ilastych – stawy
2	Rozstępniewo	Wyrobiska po wydobyciu surowców ilastych – stawy
3	Rozstępniewo	wyrobisko zarastające wypełnione częściowo wodą, w części północnej śmietnisko o charakterze wskazującym na systematyczny dowóz odpadów
4	Karolinki	wyrobisko samoistnie zarastające
5	Topólka	brak śladów eksploatacji
6	Topólka	wyrobisko zrehabilitowane
7	Konary	brak śladów eksploatacji
8	Konary	wyrobisko zrehabilitowane

2.2.3. Warunki wodne

2.2.3.1. Wody powierzchniowe

Sieć hydrograficzna gminy Miejska Górka należy do systemu wodnego Odry. Cała gmina odwadniana jest do Orli poprzez cztery ciek: północno – zachodnia część poprzez Pijawkę i Rów Szurkowski, południowo – wschodnia poprzez Szpatnicę, a pozostała część poprzez Dąbrocznię.

Dąbrocznia jest prawobrzeżnym dopływem Orli. Swój początek bierze w rejonie Ludwinowa, gm. Pępowo. Płynie głównie przez grunty rolne. Jej całkowita długość wynosi 40,2 km, z tego odcinek na terenie gminy - 9,3 km.

Szpatnica (Stara Orla) to prawobrzeżny dopływ Orli. Swój początek bierze w rejonie miejscowości Konary, gm. Miejska Górka. Całkowita jej długość wynosi około 16 km, z czego

w obrębie gminy znajduje się odcinek liczący 1 km. Szpatnica płynie głównie przez tereny rolnicze.

Pijawka (Zakrzewski Rów) to lewobrzeżny dopływ Masłówki – prawobrzeżnego dopływu Orli. Wypływa spod Zakrzewa, gm. Miejska Górka. Całkowita jej długość wynosi 11,7 km, z czego na terenie gminy znajduje się odcinek długości ca 4 km.

Szurkowski Rów to lewobrzeżny dopływ Masłówki. Wypływa spod miejscowości Zmysłowo, gm. Miejska Górka. Całkowita jego długość wynosi nieco ponad 4 km. Przez teren gminy płynie na odcinku 0,8 km.

2.2.3.2. Wody podziemne

Głębokość zalegania wód gruntowych nawiązuje do morfologii terenu. W obniżeniach dolinnych, w bliskim sąsiedztwie cieków wody gruntowe występują dość płytko, do 1 m p.p.t. Ich poziom ściśle odzwierciedla stany wody w ciekach. W obrębie wyższych poziomów terasowych oraz w części krawędziowej wysoczyzn wody gruntowe zalegają na głębokości od 1 do 2 m p.p.t. W obrębie wysoczyzn woda gruntowa występuje na ogół głębiej niż 2 m, sporadycznie nawet powyżej 5 m p.p.t.

Do eksploatacji na terenie gminy ujmowane są zarówno wody czwartorzędowe jak i trzeciorzędowe.

Jeśli chodzi o czwartorzęd to do eksploatacji ujmowany jest poziom międzyglinowy. Jego występowanie związane jest z osadami interglacjału wielkiego i fluwioglacjałów rozdzielających gliny międzymorenowe zlodowacenia południowopolskiego. Zasilanie tego poziomu następuje głównie poprzez przesączanie się wód nadległych poziomów wodonośnych w obszarach wysoczyzn, a drenowanie w głównych dolinach rzecznych. Na terenie gminy Miejska Górka znajdują się fragmenty struktur tego poziomu łączące się z większymi rozpoznanymi dolinami kopalnymi: Zielona Wieś – Sarnowa, Karolewo – Golina Wielka, Krzyżanki – Krobia – Pudliszki – Ziemiń – Kawcze.

Poza wodami czwartorzędowymi do eksploatacji ujmowany jest poziom mioceński obejmujący swym zasięgiem obszar całej gminy. Warstwa wodonośna na terenie gminy zalega na głębokości ca 115 m.

Na terenie gminy znajdują się następujące ujęcia wody:

Ujęcie Konary – bazuje na wodach doliny kopalnej. Miąższość osadów plejstoceńskich w zagłębieniu rynnowym jest zmienna i waha się od 12,5 do 22,0 m. Osady te przykryte są glinami zlodowacenia środkowopolskiego o miąższości ca 25 m. W glinach tych wyerodowana została dolina Szpatnicy. Dolina kopalna ujęcia Konary przypuszczalnie łączy się z doliną kopalną rejonu Słupi Kapitulnej i dalej doliną Zielona Wieś – Sarnowa. Pomimo występowania warstwy wodonośnej o dużej miąższości warunki hydrogeologiczne w dolinie kopalnej są

niezbyt korzystne. Dla ujęcia składającego się z czterech studni zatwierdzono zasoby wód podziemnych w kat. „B” w ilości 30,0 m³/h.

Ujęcie Miejska Górka - bazuje na wodach trzeciorzędowych (mioceńskich) i składa się z trzech studni. Warstwa wodonośna w poszczególnych studniach znajduje się na głębokościach od 108 do 154 m. Dla ujęcia zostały zatwierdzone zasoby wód podziemnych w kat. „B” w ilości 34,8 m³/h.

Ujęcie Melanów - czwartorzędowe ujęcie bazujące na dwóch studniach, dla którego zatwierdzone zasoby w kat. „B” wynoszą $Q = 39,5 \text{ m}^3/\text{h}$.

2.2.4. Klimat

Według regionalizacji klimatycznej W. Okołowicza gmina Miejska Górka leży w obrębie regionu śląsko-wielkopolskiego reprezentującego obszar przewagi wpływów oceanicznych. Amplitudy temperatur są mniejsze niż średnio w Polsce, wiosna wczesna i ciepła, długie lato, zima łagodna i krótka z nietrwałą pokrywą śnieżną (ca 58 dni). Długość okresu wegetacyjnego wynosi 220 dni.

Średnia miesięczna temperatura powietrza wynosi od 8,0 do 8,2°C, średnia najcieplejszego miesiąca (lipca) od 17°C do 18,1°C, a średnia temperatura stycznia od (-3) do (-2,8) C°.

Wilgotność względna powietrza kształtuje się podobnie jak na obszarze całego kraju; wartości najwyższe notuje się w okresie od października do stycznia (84-88%), minimum przypada na czerwiec i lipiec (72-74%). Jeśli chodzi o zachmurzenie, to najwyższe wartości notuje się również w okresie jesienno – zimowym a najniższe we wrześniu i czerwcu.

Opady kształtują się nieco poniżej średniej krajowej. Maksimum przypada w maju i sierpniu, a najniższe sumy przypadają na miesiące zimowe (styczeń). Roczna suma opadów wynosi ca 550 mm.

Podobnie jak na terenie całego kraju przeważają wiatry zachodnie. Udział wiatru z sektora zachodniego (NW-SW) wynosi około 50 %. Najrzadziej występują wiatry północne i północno – wschodnie (poniżej 15%).

Prędkości wiatrów są zróżnicowane, największe charakteryzują wiatry zachodnie, najmniejsze wiatry południowo – wschodnie i wschodnie.

Na charakter klimatu lokalnego wpływa między innymi rzeźba terenu, sposób jego użytkowana, obecność wód oraz charakter szaty roślinnej.

Obszary wyniesione charakteryzują się wyrównanymi warunkami termicznymi, równomiernym nasłonecznieniem, małą wilgotnością i korzystną wymianą powietrza. Są zatem korzystne zarówno dla użytkowania rolniczego jak i dla osadnictwa.

Ciągi dolinne są miejscami gromadzenia i przemieszczania się mas chłodnego powietrza, charakteryzują się większą wilgotnością powietrza, niższymi temperaturami minimalnymi, skłonnością do mgieł i inwersji temperatur.

Tereny zalesione charakteryzują się dobrymi warunkami termicznymi i wilgotnościowymi o zmniejszonych dobowych wahaniach, nieco gorszymi warunkami solarnymi z uwagi na zacienienie. Są to jednak tereny o powietrzu wzbogaconym w tlen, ozon, olejki eteryczne podnoszące komfort bioklimatyczny.

2.2.5. Warunki glebowe

Użytki rolne na terenie gminy Miejska Górka zajmują 87,8 % powierzchni, tj. 9097 ha. Z tego na grunty orne przypada 91,4 %, na użytki zielone 8,3 %, sady 0,3 %. Lasy zajmują 3,3 % ogólnej powierzchni gminy.

Tabela 2. Użytkowanie gruntów

Powierzchnia gminy		w tym:					
		Razem	użytki rolne			Lasy	Inne
			grunty orne	sady	łąki i pastwiska		
ha	10362	9097 (100%)	8318	23	756	344	921
%	100,00	87,8	91,4	0,3	8,3	3,3	8,9

Źródło: Ważniejsze dane o powiatach i gminach województwa wielkopolskiego. Urząd Statystyczny Poznań 2002

Wskaźnik rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla gminy Miejska Górka wg Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach wynosi 82,3 punktów. Waloryzacja przestrzeni produkcyjnej wg IUNG polega na ocenie podstawowych czynników środowiska przyrodniczego (metodą punktową), tj. gleb, agroklimatu, rzeźby terenu i warunków wodnych.

O sposobie użytkowania gruntów rolnych decyduje zdolność produkcyjna gleb, którą określają klasy bonitacyjne.

Wśród gruntów ornych na terenie gminy Miejska Górka większość to gleby wysokich i średnich klas bonitacyjnych. Gleby klasy III a i b stanowią łącznie 57,2 %, gleby klas IV (z zdecydowaną przewagą klasy IVa) – 26,5 %. Gleby klasy V stanowią 10,1 %, natomiast klasy VI – 6,1 %. Gleby klasy I nie występują, a klasy II stanowią tylko 0,1 %.

Wśród użytków zielonych przeważa klasa IV (49,0 %). Drugie miejsce zajmują użytki zielone klasy V (31,9 %), po nich kl. III - 13,9 %. Reszta przypada na klasę VI (5,1) i II (0,1%).

Tabela 3. Klasyfikacja gleboznawcza użytków rolnych

Użytki rolne - klasy	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI
Grunty orne /%/	0,1	32,8	24,4	24,5	2,0	10,1	6,1
Łąki, pastwiska /%/	0,1	13,9		49,0		31,9	5,1

Źródło: Warunki przyrodnicze produkcji rolnej. IUNiG Puławy, dane z UM Miejska Górka

W odróżnieniu od klas bonitacyjnych, które w przybliżeniu oddają ogólną wartość produkcyjną gleb w naturalnych warunkach gospodarowania, pełną rolniczą ich przydatność określają kompleksy rolniczej przydatności. Kompleksy rolniczej przydatności obejmują takie zespoły różnych i różnie położonych gleb, które wykazują zbliżone właściwości rolnicze i mogą być podobnie użytkowane. Stanowią niejako typy siedliskowe rolniczej przestrzeni produkcyjnej, które winny determinować dobór roślin uprawnych. Nazwy kompleksów pochodzą od nazw zbóż, uznanych w naszych warunkach za najbardziej właściwe rośliny wskaźnikowe.

Tabela 4. Kompleksy przydatności rolniczej gruntów

Kompleksy rolniczej przydatności	Grunty orne						Użytki zielone	
	2	4	5	6	7	9	2z	3z
%	28,6	47,5	9,5	9,3	4,3	0,8	27,0	83,0

Źródło: Warunki przyrodnicze produkcji rolnej. IUNiG Puławy.

Określając ogólnie stopień funkcjonalnej przydatności gleb, to:

- kompleksy glebowe od 1 do 5 zaliczyć można do terenów bardzo korzystnych dla intensywnej produkcji rolnej (stanowią 85,6 %),
- od 6 do 7 mało przydatne dla produkcji rolnej, natomiast korzystne dla rozwoju funkcji pozarolniczych (13,6 %),
- kompleks glebowy 9 przydatny dla produkcji rolnej, lecz wymagający regulacji stosunków wodnych (0,8 %).

W obrębie użytków rolnych warstwy przypowierzchniowe (do 1,5 m) powstały z różnych utworów geologicznych, stanowiących jakościowo różnorodny materiał glebotwórczy. Przestrzenne rozmieszczenie typów i gatunków gleb ma ścisły związek z rozmieszczeniem przestrzennym skał macierzystych. Na podłożu gliniastym i w postaci piasków gliniastych mocnych i glin (wysoczyzny) wytworzyły się gleby bardzo dobre i dobre zaliczane głównie do kompleksów 4 i 2, a lokalnie 5. Są to na ogół gleby brunatne i pseudobielicowe tworzące bardzo zwarte kompleksy nadające się do intensywnej produkcji rolnej. Gleby słabe, kompleksów 6 i 7 wytworzyły się na podłożu piaszczystym (piaski gliniaste słabe i luźne) w obniżeniach dolinnych. Są to gleby piaszczyste różnych typów genetycznych oraz murszowo – mineralne. Użytki zielone, w większości słabe, występują głównie w obniżeniach dolinnych.

Obszar województwa wielkopolskiego został objęty monitorowaniem skażenia gleb. Została ustalona sieć punktów pomiarowych na lata 2000 – 2004, wg której są prowadzone obserwacje stanu chemicznego gleb. Na terenie gminy Miejska Górka został wyznaczony punkt pomiarowy w miejscowości Sobiałkowo (wł. Piotr Karkosz). Za punkt pomiarowy przyjęto poletko 10 x 10 m wyznaczone na jednolitej typologicznie glebie. W przypadku Sobiałkowa są to grunty 2 kompleksu gleb brunatnych wylugowanych (pgm/gl) klasy IIIa.

W punkcie pomiarowym pobrano dwie próbki glebowe: jedną z warstwy od 0–20 cm, drugą 0–60 cm. Przy zaliczeniu gleby do odpowiedniego stopnia zanieczyszczenia uwzględniono: odczyn gleby, skład granulometryczny oraz zawartość substancji organicznej. Badana gleba w Sobiałkowie to gleba zasadowa o odczynie pH 7,4. Niski odczyn pH poniżej 5 może powodować, że metale ciężkie stają się łatwiej przyswajalne, oddziałują toksycznie na wzrost roślin i łatwiej dostają się do cyklu pokarmowego zwierząt i ludzi. W punkcie pomiarowym w Sobiałkowie nie stwierdzono zanieczyszczenia gleb metalami ciężkimi, natomiast stwierdzono wysoką zawartość siarki siarczanowej (3,18 mg/100g gleby). Wszystkie uprawy na takich glebach są narażone na skażenie. Dopuszcza się uprawę roślin zbożowych, okopowych i pastewnych pod warunkiem okresowej kontroli metali w konsumpcyjnych częściach roślin. Zalecane są uprawy roślin przemysłowych i traw nasiennych.

2.2.6. Szata roślinna

Szata roślinna gminy Miejska Górka jest mało urozmaicona. Lasy zajmują 3,3 %, użytki zielone tylko 8,3 %. Pozostałe elementy szaty roślinnej to parki wiejskie, zieleń cmentarna, wszelkiego rodzaju ciągi zadrzewień, sady i ogrody, sezonowe uprawy polowe, itp.

Lasy na terenie gminy zajmują powierzchnię 344 ha, z czego większość podlega Nadleśnictwu Piaski. Średni wiek drzewostanu wynosi 57 – 60 lat. Przeważają typy siedliskowe lasu świeżego oraz lasu mieszanego świeżego i boru mieszanego świeżego. Fragmentami, w obrębie lokalnych obniżień terenowych występują drzewostany typowe dla siedlisk wilgotnych. Są to: las wilgotny i las mieszany wilgotny.

Fragment lasu o powierzchni 28,7 ha w rejonie miasta Miejska Górka został objęty ochroną prawną jako las masowego wypoczynku.

W przypadku obszarów o małej lesistości niezwykle cenne z punktu widzenia funkcjonowania środowiska przyrodniczego są zbiorowiska zaroślowe. Są to: wikliny nadrzeczne, zarośla śródpolne i przydrożne.

Wśród ekosystemów nieleśnych można wydzielić zbiorowiska naturalne oraz zbiorowiska pochodzenia antropogenicznego.

Zbiorowiska naturalne to głównie zespoły roślinności wodnej, błotnej i szuwarowej występującej w dolinach cieków. Zbiorowiska nieleśne pochodzenia antropogenicznego zawdzięczają swe istnienie działalności człowieka. Należą do nich zbiorowiska półnaturalne i zbiorowiska synantropijne.

Zbiorowiska półnaturalne reprezentowane są głównie przez łąki kośne skupione w obniżeniach dolinnych. Zbiorowiska synantropijne to głównie chwasty, których istnienie uzależnione jest ściśle od zabiegów agrotechnicznych.

Osobną grupę stanowi zieleń urządzona, do której można zaliczyć: zieleń cmentarna, oraz parki w Dłoni, Gostkowie, Piaskach, Roszkówku, Zakrzewie, Zmysłowie, Oczkowicach.

Cenne fragmenty przyrody zostały objęte ochroną prawną. Na podstawie ustawy o ochronie przyrody i rozporządzenia nr 9/98 Wojewody Leszczyńskiego z dnia 8 grudnia 1998r. w sprawie uznania za pomniki przyrody, ochroną prawną jako pomniki przyrody objęto następujące drzewa:

Tabela 5. Pomniki przyrody

Nr wg rozporz.	Lokalizacja	Charakterystyka
187	Konary (obok przedszkola)	lipa drobnolistna o obwodzie 375 cm, wys. 20 m
315	Piaski (park)	dąb szypułkowy o obwodzie 356 cm, wys. 20 m
316	Piaski (park)	dąb szypułkowy o obwodzie 400 cm, wys. 25 m
317	Piaski (park)	dąb szypułkowy o obwodzie 352 cm, wys. 28 m
318	Piaski (park)	dąb szypułkowy o obwodzie 400 cm, wys. 20 m

Na terenach leśnych występują drzewa kwalifikujące się do objęcia ochroną prawną na podstawie ustawy o ochronie przyrody w formie pomników przyrody. Wykaz tych drzew zawiera poniższa tabela.

Tabela 6. Drzewa o charakterze pomnikowym

Leśnictwo	Oddział /nr/	Gatunek /szt./	Wiek /lat/	Obwód /cm/	Wysokość /m/
Karzec	50 b	dąb/4	200	360	28
Kawcze	85 k	dąb/3	200	390	23

Źródło: Plan urządzenia lasu Nadleśnictwa Piaski na okres 1.01.99-31.12.2008 r.

Drzewa o charakterze pomnikowym znajdują się również w parku w Dłoni (platany) i w Piaskach (dęby).

2.2.7. Główne źródła zagrożeń środowiska

Środowisko przyrodnicze, w tym jego zasoby, walory, poszczególne elementy i cechy, poddawane jest różnym szkodliwym oddziaływaniom. Źródła niekorzystnych oddziaływań mogą być zlokalizowane na terenie gminy jak również mogą pochodzić z zewnątrz. Podstawowymi źródłami zagrożeń najczęściej są: urbanizacja, brak infrastruktury technicznej, przemysł, transport, rolnictwo. Zagrożenia antropogeniczne zatem są związane z różnymi sposobami korzystania ze środowiska przy jednoczesnym braku właściwych urządzeń infrastruktury technicznej.

Do najważniejszych problemów wymagających rozwiązania na terenie gminy zaliczono:

- **nieuregulowaną gospodarkę ściekową,**
- **nadmierny odpływ związków azotu ze źródeł rolniczych spowodowany niewłaściwym postępowaniem ze ściekami pochodzącymi i nawożeniem, przy niekorzystnych warunkach fizjograficznych zlewni,**

II. POLITYKA OCHRONY ŚRODOWISKA

Polityka ochrony środowiska powinna polegać na zapewnieniu zrównoważonego rozwoju poprzez ochronę i poprawę stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego oraz racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody sprzyjające rozwojowi społeczno – gospodarczemu poprzez:

- stworzenie warunków sprzyjających właściwemu funkcjonowaniu środowiska przyrodniczego,
- wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego dla rozwoju funkcji społecznych i gospodarczych.

Polityka ekologiczna gminy dotyczy następujących zagadnień stanowiących odrębne rozdziały.

- Ochrona środowiska wodnego.
- Gospodarka odpadami.
- Ochrona powietrza.
- Ochrona przed hałasem.
- Promieniowanie elektromagnetyczne.
- Ochrona powierzchni ziemi.
- Kształtowanie systemu przyrodniczego gminy.
- Edukacja ekologiczna.
- Zarządzanie programem ochrony środowiska.
- Zadania inwestycyjne na lata 2004 – 2007 z perspektywą do 2015 r.

Zagadnienie racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych nie stanowi odrębnego rozdziału, lecz zawiera się w treści pozostałych.

Każdy z rozdziałów zawiera krótką charakterystykę stanu istniejącego na terenie gminy, główne cele ekologiczne zawarte w Polityce Ekologicznej Państwa, Programie Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego, w Programie Ochrony Środowiska Powiatu Rawicz, określenie głównego celu ekologicznego dla gminy oraz kierunków realizacji oraz wykaz najważniejszych aktów prawnych.

Dla gminy Miejska Górka wyznaczono następujące główne cele ekologiczne, dla których określono kierunki działań warunkujących realizację tych celów:

- **Zabezpieczenie zasobów wód powierzchniowych i podziemnych w odpowiedniej ilości i dobrej jakości.**
- **Zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnych systemów ich zbiórki, odzysku i unieszkodliwiania.**
- **Eliminowanie czynników mogących wpływać na pogorszenie stanu czystości powietrza atmosferycznego.**
- **Zapewnienie jak najlepszego stanu akustycznego środowiska.**
- **Ochrona przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych na środowisko i zdrowie ludzi.**
- **Ochrona powierzchni ziemi i gleb przed degradacją.**
- **Ochrona i wzbogacanie systemu przyrodniczego gminy.**
- **Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców.**

1. OCHRONA ŚRODOWISKA WODNEGO

Głównym aktem prawnym regulującym gospodarowanie wodami jest Ustawa Prawo Wodne. Ustawa reguluje gospodarowanie wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności kształtowanie i ochronę zasobów wodnych, korzystanie z wód oraz zarządzanie zasobami wodnymi.

Ochrona wód polega między innymi na unikaniu, eliminacji i ograniczaniu zanieczyszczenia wód, w szczególności zanieczyszczenia substancjami szczególnie szkodliwymi dla środowiska wodnego a także na zapobieganiu niekorzystnym zmianom naturalnych przepływów wody albo naturalnych poziomów zwierciadła wody. Ochrona dotyczy cieków, rowów, oczek wodnych, stawów oraz ujęć wód podziemnych.

W 2003 roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu objął kontrolą jakości rzekę Barycz. Spośród rzek należących do zlewni Baryczy i przepływających przez gminę Miejska Górka badaniami objęto: Dąbrocznię i Starą Orłę. Punkty pomiarowe są zlokalizowane poza granicami gminy Miejska Górka.

Tabela 7. Stan czystości cieków badanych w 2003 r

Nazwa ciek	Lokalizacja punktu pomiarowego	Klasa czystości	Wskaźniki decydujące o wypadkowej klasie czystości
Dąbrocznia	Niepart	poza klasą	Przewodność elektrolityczna, tlen rozpuszczony, azot azotynowy, azot ogólny, fosforany, fosfor ogólny
	Zielona Wieś	poza klasą	Przewodność elektrolityczna, tlen rozpuszczony, BZT5, ChZT-Mn, ChZT-Cr, zawiesina ogólna, azot amonowy, azot azotynowy, azot azotanowy, azot ogólny, fosforany, fosfor ogólny, miano Coli
Stara Orla (Szpatnica)	Dębianka	poza klasą	Tlen rozpuszczony, azot amonowy, azot azotynowy, azot ogólny, fosforany, fosfor ogólny

Źródło: Raport WIOŚ Poznań (2003)

Do wód **Dąbroczni** w jej górnym biegu odprowadzane są ścieki z oczyszczalni komunalnej oraz oczyszczalni Stadniny Koni w Pępowie. Poniżej zrzutów wody rzeki były okresowo odtlenione, zawierały nadmierne ilości biogenów. Stan sanitarny odpowiadał III-iej klasie czystości. W dalszym biegu wody były zanieczyszczane poprzez nielegalnie odprowadzane ścieki socjalne z miejscowości Miejska Górka, a poniżej poprzez nielegalne zrzuty ścieków z ubojni drobiu w Karolinkach, gm. Miejska Górka oraz niedostatecznie oczyszczone ścieki z Zakładu Uboju i Przetwórstwa Indyka w Słupi Kapitulnej. Jakość wód na odcinku ujściowym nie odpowiadała normom ze względu na nadmierny poziom zanieczyszczenia materią organiczną (w tym trudno rozkładalną) i biogenami, nadmierną ilość zawiesin i zły stan sanitarny. Porównanie aktualnych wyników badań z uzyskanymi w czasie poprzedniej kontroli (rok 1999) wykazuje poprawę jakości początkowego odcinka ciek, natomiast pogorszenie jakości odcinka ujściowego.

Dla potrzeb opracowania oceny oddziaływania na środowisko naturalne wysypiska odpadów komunalnych w Sobiałkowie, w maju 2000 r., przebadano pod względem fizykochemicznym wody Dąbroczni w rejonie Sobiałkowa. Badania wykazały pozaklasowe wartości dwóch wskaźników: barwy i azotu azotynowego. Stwierdzono, że wpływ na zanieczyszczenie wód Dąbroczni mają ścieki bytowo – gospodarcze odprowadzane bezpośrednio do ciek. Nie stwierdzono bezpośredniego wpływu składowiska odpadów na jakość wód.

Główne źródła zanieczyszczeń **Starej Orli** znajdują się poza terenem gminy Miejska Górka. Do wód odprowadzane są ścieki z oczyszczalni zakładowej Zakładów Mięśnych „DUDA” w Grąbkowie oraz oczyszczalni komunalnej w Chojnie. Na odcinku ujściowym wody były okresowo odtlenione, zawierały nadmierne ilości biogenów; ich stan sanitarny odpowiadał klasie III-iej.

W ramach monitoringu regionalnego na terenie gminy Miejska Górka prowadzone są badania zanieczyszczenia wód podziemnych, na podstawie prób pobranych z ujęcia w

Konarach. Zarówno wg badań w 2001 r. jak i w 2002 r. wody zaliczono do niskiej jakości (III kl.). Wskaźniki świadczące o stężeniach odpowiadających wodom niskiej jakości to: mętność, sucha pozostałość, żelazo i fluor. Wyniki badań z roku 2003 pozwalają zaliczyć wody z ujęcia w Konarach do wód średniej jakości (II kl.). Wskaźniki, które decydują o obniżonej jakości to: żelazo i mętność.

Badania wody surowej z ujęcia w **Miejskiej Górcie** wykonano w maju 2001 (na zlecenie Wodociągów Gminnych Sp. z o. o. w Pakosławiu). Wykazały one: znaczną mętność wody, zapach siarkowodorowy, dużą zawartość amoniaku, żelaza i manganu. Pozostałe wskaźniki fizyko – chemiczne oraz oznaczenia bakteriologiczne odpowiadały normom.

1.1. Zaopatrzenie w wodę

Na terenie gminy Miejska Górką wszystkie jednostki osadnicze są objęte zbiorowym zaopatrzeniem w wodę z następujących ujęć:

- **Miejska Górką - Konary:** Miejska Górką, Karolinki, Jagodnia, Dąbrowa, Konary, Sobiałkovo, Zalesie, Oczkowice, Rzyckowo, Woszczkovo, Kołaczkowice, Piaski, Rozstępniewo, Topólka, Roszkówko. System wodociągowy połączony jest z systemem Sielec Stary gm. Jutrosin;
- **Melanów:** Dłoń i Melanów;
- **Florynki** (gm. Krobia): Gostkovo;
- **Ziemiń** (gm. Krobia): Roszkovo i Zmysłovo;
- **Łaszczyn** (gm. Rawicz): Zakrzewo;
- **Słupia Kapitulna** (gm. Rawicz): Niemarzyn.

Na terenie gminy istnieją jeszcze inne ujęcia, które są obecnie nieczynne lub stanowią awaryjne źródła wody. Są to ujęcia: Piaski ($Q=8,0\text{m}^3/\text{h}$), Annopol ($Q=7,0\text{ m}^3/\text{h}$), Roszkówko - 2 studnie ($Q= 13,2\text{ m}^3/\text{h}$), Gostkovo ($Q= 3\text{m}^3/\text{h}$), Zmysłovo ($Q= 6,0\text{ m}^3/\text{h}$), Zakrzewo ($Q= 15\text{m}^3/\text{h}$), Gajówka Zwierzęcina ($Q= 6,0\text{ m}^3/\text{h}$).

Na terenie Miejskiej Górką ujęcie własne posiada Cukrownia o zasobach eksploatacyjnych $Q = 115\text{ m}^3/\text{h}$. Cukrownia posiada również ujęcie brzegowe, gdzie woda pobierana jest z Dąbroczni poprzez staw. Wg danych zawartych w opracowaniu dotyczącym bilansu wód podziemnych z ośrodków miejskich woj. wielkopolskiego.⁶ na terenie miasta istnieją jeszcze inne drobne ujęcia wody. Są to ujęcia na terenie mleczarni: trzeciorzędowe $Q= 16\text{ m}^3/\text{h}$ i czwartorzędowe $Q= 14\text{ m}^3/\text{h}$; ujęcie trzeciorzędowe na terenie GS „SCh” - $Q=8,86\text{ m}^3/\text{h}$, ujęcie trzeciorzędowe składające się z dwóch studni o wydajności $Q = 29\text{ m}^3/\text{h}$.

---

⁶ Bilans zasobów wód podziemnych z ośrodków miejskich województwa wielkopolskiego. Hydroconsult. Poznań 1999 r.

Długość czynnej sieci rozdzielczej na terenie gminy (wg. danych na rok 2003) wynosi 103,8 km, z czego 14,1 km to sieć rozdzielcza miejska, natomiast 89,7 km – wiejska. Strukturę zużycia wody na terenie gminy zawiera poniższa tabela.

Tabela 8. Struktura zużycia wody

Wyszczególnienie	Zużycie wody w 2003 (dam ³ /rok)		
	Ogółem	Miasto	Wieś
Gospodarstwa domowe	340,5	70,6	269,9
Ogółem	453,6	116,8	336,8

Źródło: GUS – Bank Danych Regionalnych (2003)

1.2. Gospodarka ściekowa

Na terenie gminy Miejska Górka jednym z głównych źródeł zagrożeń dla środowiska wodnego są ścieki komunalne. Wszystkie jednostki osadnicze na terenie gminy są zwodociągowane, natomiast żadna z nich nie posiada kanalizacji sanitarnej. Ścieki z nieskanalizowanych jednostek osadniczych gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych, często o nieznanym stanie technicznym, odprowadzane bezpośrednio do rowów, do gruntu, a także wywożone na pola. Należy przypuszczać, że w jednostkach osadniczych posiadających kanalizację deszczową istnieją nielegalne podłączenia zbiorników bezodpływowych do tej kanalizacji.

Jeśli chodzi o ścieki przemysłowe to do zakładów wytwarzających dużą ilość ścieków zaliczyć należy Cukrownię Miejska Górka. Zakład ten ma rozwiązana gospodarkę wodno - ściekową. Posiada biologiczną oczyszczalnię ścieków o przepustowości 2000 m³/d. Ścieki po oczyszczeniu gromadzone są w zbiornikach akumulacyjnych. Ścieki bytowe wywożone są na oczyszczalnię w Pakoślawiu. Ścieki przemysłowe produkuje się również w ubojni drobiu w Karolinkach, które oczyszczane są w nowo uruchomionej (lipiec 2005 r.) oczyszczalni mechaniczno-biologicznej o przepustowości 300 m³/dobę. Oczyszczone ścieki odprowadzane są do rzeki Dąbroczni.

1.3. Cele ekologiczne

Polityka Ekologiczna Państwa. Długofalowym celem polityki ekologicznej Polski w zakresie gospodarki wodnej jest osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego wód tak pod względem jakościowym jak i ilościowym. Oznacza to, że wody powierzchniowe powinny pozostawać w stanie ukształtowanym przez przyrodę i jednocześnie, na wyznaczonych odcinkach lub akwenach być przydatne do wykorzystania w zbiorowym zaopatrzeniu w wodę do picia, celów kąpielowych, bytowania ryb łososiowatych lub przynajmniej karpowatych, spełniając także odpowiednie wymagania na obszarach chronionych.

Województwo Wielkopolskie. Głównym celem ekologicznym do roku 2010 przyjętym dla województwa jest zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej wód, racjonalizacja zużycia wody, zwiększenie zasobów wody w zlewniach oraz ochrona przed powodzią. Wśród zadań priorytetowych województwa niektóre dotyczą między innymi gminy Miejska Górka. Zadaniem tym jest opracowanie i sukcesywne wdrażanie kompleksowego programu ochrony wód zlewni Baryczy.

Powiat Rawicz. Uwzględniając założenia ochrony zasobów wodnych określono cel ekologiczny - Zapewnienie wystarczającej ilości wody o odpowiedniej jakości użytkowej, racjonalizacja zużycia wody oraz ochrona przed powodzią.

Dla osiągnięcia ww. celu określono kierunki działań ekologicznych dotyczących następujących zagadnień:

- zarządzanie zasobami wodnymi,
- ochrona wód,
- ochrona przeciwpowodziowa i retencja wodna.

Dla kierunków tych określono szereg zadań prowadzących do pozytywnych zmian w zakresie ochrony środowiska wodnego.

Głównym celem w zakresie gospodarki wodno – ściekowej przyjętym przez gminę Miejska Górka jest zabezpieczenie zasobów wód powierzchniowych i podziemnych w odpowiedniej ilości i dobrej jakości. Cel ten może być osiągnięty poprzez:

- budowę systemów kanalizacyjnych,
- ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych,
- poprawę warunków retencyjnych oraz racjonalne gospodarowanie zasobami,
- modernizacja urządzeń zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

1.4. Główne kierunki działań

1.4.1. Budowa systemów kanalizacyjnych

Gmina Miejska Górka jest w całości zwodociągowana, natomiast nie ma rozwiązanej gospodarki ściekowej. Rozwiązanie gospodarki ściekowej należy do zadań własnych gminy. Zgodnie z „Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych” na terenie gminy planowane jest całkowite uregulowanie gospodarki ściekowej. W maju 2004 r. dla gminy Miejska Górka została opracowana „Koncepcja kanalizacji sanitarnej zlewni oczyszczalni

ścieków KAROLINKI.⁷ Wg cytowanej koncepcji proponuje się budowę oczyszczalni w Karolinkach dla „aglomeracji Miejska Górka” oraz budowę sieci kanalizacji sanitarnej obejmującej następujące miejscowości tej aglomeracji:

Karolinki, Miejska Górka, Niemarzyn, Dąbrowa, Sobiałkowo, Rozstępniewo, Gostkowo, Roszkówko, Roszkowo, Rzyczkowo, Woszczkowo. Miejscowość Zakrzewo proponuje się włączyć do systemu kanalizacji Rawicz, poprzez miejscowość Żołędnica.

W listopadzie 2004 r. zmodyfikowano ww. program opracowując koncepcję budowy oczyszczalni ścieków w Karolinkach oraz sieci kanalizacji sanitarnej w Miejskiej Górcie, Karolinkach i Niemarzynie.⁸ Koncepcję oczyszczalni ścieków dla „aglomeracji Miejska Górka” oraz koncepcję kanalizacji sanitarnej dla miasta Miejska Górka, wsi Karolinki i Niemarzyn.

Wg cytowanej koncepcji planuje się realizację systemu kanalizacyjnego z oczyszczalnią w Karolinkach z podziałem na trzy etapy:

- etap I – obejmuje skanalizowanie Miejskiej Górki, wsi Karolinki i Niemarzyn;
- etap II – skanalizowanie Dąbrowy i Sobiałkowa;
- etap III – skanalizowanie Rzyczkowa, Woszczkowa, Rozstępniewa, Gostkowa, Zakrzewa, Roszkowa i Roszkówka.

Docelowe rozwiązanie gospodarki ściekowej planuje się poprzez dwa systemy kanalizacyjne „Karolinki” i „Chojno”.

Oczyszczalnia **KAROLINKI** będzie przyjmować ścieki z następujących jednostek osadniczych: Karolinki, Miejska Górka, Niemarzyn, Dąbrowa, Sobiałkowo, Woszczkowo, Rzyczkowo, Gostkowo, Rozstępniewo, Roszkowo, Roszkówko i Zakrzewo.

Oczyszczalnia **CHOJNO**, gm. Pakosław przyjmować będzie ścieki z następujących jednostek osadniczych gminy Miejska Górka: Kołaczkowice, Oczkowice, Topólka, Konary, Dłoń, Piaski.

W miejscowościach (przysiółkach) o zabudowie rozproszonej: Melanów, Zmysłowo, Jagodnia, Zalesie planowane są oczyszczalnie przydomowe, obsługujące jedną lub kilka sąsiadujących posesji.

Cukrownia w Miejskiej Górcie posiada własny układ kanalizacji z oczyszczalnią ścieków, a ubojnia drobiu „Langner” w Karolinkach uruchomiła nową oczyszczalnię mechaniczno-biologiczną.

---

⁷ Koncepcja kanalizacji sanitarnej zlewni oczyszczalni ścieków KAROLINKI. Biuro Projektów Realizacji Inżynierii Ochrony Środowiska „WIN”. Leszno 2004.

⁸ Koncepcja oczyszczalni ścieków dla aglomeracji Miejska Gorka, Koncepcja kanalizacji sanitarnej dla miasta Miejska Górka, wsi Karolinki i Niemarzyn. Kolektor Serwis. Leszno 2004.

1.4.2. Ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych

Miejska Górka to gmina o charakterze rolniczym. Znaczącą pozycję w gospodarce rolnej zajmuje produkcja zwierzęca.

W zakładach rolnych oraz gospodarstwach indywidualnych zajmujących się hodowlą zwierząt powstają ścieki pohodowlane. W przypadku hodowli bezściółkowej jest to gnojowica. Hodowla ściółkowa powoduje powstawanie obornika gromadzonego w przyzmacz bezpośrednio na gruncie, z którego powstają odcieki. Ścieki pohodowlane poprzez przesiąkanie lub spływ rowami przedostają się do wód pogarszając ich jakość.

W rolnictwie źródłem zanieczyszczeń są również środki chemiczne w postaci nawozów sztucznych i środków ochrony roślin oraz rolnicze wykorzystanie ścieków.

Rozmiar tych zagrożeń zależy od fizjografii zlewni oraz sposobu jej zagospodarowania. Ustawa Prawo wodne wprowadza zasady zlewniowego zarządzania gospodarką wodną poprzez utworzenie dwóch regionów wodnych dla dorzecza Odry i Wisły oraz ustanowienie dla nich administracji – regionalnych zarządów gospodarki wodnej (RZGW).

Wg. Raportu WIOŚ Poznań w okresie badawczym roku 2003 poziom zanieczyszczenia azotanami wód w zlewni Orli był wysoki. Najwyższe stężenia średnioroczne odnotowano na odcinku źródłowym (przekrój w km 87,1 w miejscowości Orla) - 49,97 mg NO₃/l. Taka zawartość azotanów kwalifikuje wody jako zagrożone zanieczyszczeniem związkami azotu ze źródeł rolniczych. W dalszym biegu rzeki średnioroczne zawartości azotanów były zdecydowanie niższe i wahały się od 29,68 do 16,13 mg NO₃/l – z najniższą wartością w przekroju w Korzeńsku w km 15,3. W ciągu okresu badawczego zawartość azotanów zmieniała się od 0,49 do 99,14 mg NO₃/l. Spośród dopływów Orli najmniej zanieczyszczone azotanami były wody Borownicy: od 16,57 do 5,01 mg NO₃/l na odcinku ujściowym. Pozostałe dopływy były zanieczyszczone w podobnym stopniu i zawierały od 25,87 do 12,98 mg NO₃/l – wyjątkiem były wody Ochli, które na odcinku ujściowym zawierały 34,02 mg NO₃/l.

Zgodnie z obowiązkiem wynikającym z art. 47 ust. 3 ustawy Prawo Wodne Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu wydał rozporządzenie z dnia 10 grudnia 2003 r.⁹, na mocy którego wody Orli zostały uznane za szczególnie wrażliwe na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych, co powoduje konieczność ograniczenia ich przedostawania się do wód na obszarze całej zlewni Orli.

W związku z tym dnia 26 kwietnia 2004 r, Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu wydał rozporządzenie w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych. Dotyczy to obszaru całej zlewni Orli, w granicach której znajduje się cała gmina Miejska Górka.

---

⁹ Dz.Urz. Woj. Dolnośląskiego Nr 2, poz 38

Do zakresu działań gminy należy:

- identyfikacja wszystkich gospodarstw w obszarze zlewni oraz sporządzenie rejestru tych, które spełniają jeden z trzech warunków: łączna powierzchnia użytków rolnych przekracza 15 ha, wielkość hodowli w gospodarstwie przekracza 15 DJP, w których stwierdza się ewidentne naruszenie przepisów ochrony środowiska, np. bezpośredni odpływ gnojówki, gnojowicy do cieków;
- objęcie ankietacją ww. gospodarstw w celu zebrania danych niezbędnych do wykonania bilansu azotu.

Program zawiera podstawowe kierunki i zakres działań oraz konieczne środki zaradcze, umożliwiające zmniejszenie zanieczyszczenia wód spowodowanego głównie przez azotany pochodzące z działalności rolniczej. Działania te sprowadzają się między innymi do poprawy praktyki rolniczej, edukacji i doradztwa dla rolników, kontroli rolniczych źródeł zanieczyszczeń. Program zawiera również harmonogram rzeczowo – finansowy planowanych działań.

Ważnym działaniem dla ochrony wód przed zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych jest tworzenie stref buforowych w postaci zadarnień, zadrzewień wzdłuż cieków i rowów.

1.4.3. Poprawa warunków retencyjnych wód oraz racjonalne gospodarowanie zasobami

Krajobraz gminy Miejska Górka to rozległe agrocenozy prawie pozbawione szaty roślinnej. Lasy stanowią zaledwie 3,3 % jej powierzchni. Przy tak ubogiej szacie roślinnej znaczenia nabierają zadrzewienia przydrożne i śródpolne oraz roślinność skupiona przy brzegach rzek i zbiorników wodnych.

Dla zwiększenia retencyjności wód zaleca się:

- Wprowadzanie zieleni w strefach wododziałowych (problem dotyczy przede wszystkim części wododziałów przebiegających przez zwarte kompleksy gruntów rolnych). Ponieważ w przewadze są to grunty rolne chronione przed zmianą użytkowania, a więc niemożliwe do zalesienia, wprowadzana zieleń powinna przyjąć postać zadrzewień śródpolnych wzdłuż dróg, rowów, miedz, itp.
- Zachowanie i odbudowa małych i okresowych zbiorników wodnych - głównie stawów wiejskich i oczek wodnych, wprowadzanie obudowy biologicznej brzegów.
- Zalesianie nieużytków i gruntów najsłabszych (7 kompleksu), rekultywowanie wyrobisk poeksploatacyjnych poprzez zalesienie.

Racjonalne gospodarowanie zasobami można osiągnąć poprzez edukację, np. propagowanie oszczędności wody w gospodarstwach indywidualnych poprzez retencję wód opadowych i wykorzystanie do podlewania ogrodów.

1.4.4. Budowa i modernizacja urządzeń zbiorowego zaopatrzenia w wodę

W 2003 roku została wybudowana sieć wodociągowa do miejscowości Roszkówko, która do tej pory zaopatrywało się w wodę z własnego ujęcia. Modernizacja urządzeń zbiorowego zaopatrzenia w wodę na terenie gminy Miejska Górka dotyczyć będzie sukcesywnej wymiany starych odcinków sieci z rur AC i stalowych oraz przyłączy domowych.

1.5. Podstawy prawne

Ważniejszymi aktami prawnymi regulującymi zagadnienia gospodarki wodnej są następujące ustawy oraz przepisy wykonawcze:

- ustawa Prawo Wodne z dnia 18 lipca 2001 (Dz.U. Nr. 115, poz. 1229, ze zm.);
- ustawa Prawo Ochrony Środowiska (Dz.U. z 2001 r. Nr 62, poz. 627 ze zm.);
- ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków (Dz.U. z 2001 r. Nr. 72, poz. 747).
- rozporządzenie Ministra Infrastruktury, w sprawie określenia przeciętnych norm zużycia wody (Dz.U. z 2002 r. Nr.8, poz. 79);
- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie warunków, jakie należy spełniać przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz.U. z 2002 r. Nr 212, poz.1799);
- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz częstotliwości pobierania próbek wody, metodyk referencyjnych analiz i sposobu oceny, czy wody odpowiadają wymaganym warunkom (Dz.U. z 2002 r. Nr 204, poz. 1727);
- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz.U. z 2002 r. Nr 241, poz.2093, Dz.U. z 2003 r. Nr 4, poz. 44);
- obwieszczenie Ministra Środowiska, w sprawie wysokości stawek kar za przekroczenie warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi oraz za przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu na rok 2005 (MP z 2004 r. Nr 40, poz. 706);

- rozporządzenie Ministra Zdrowia, w sprawie warunków, jakim powinna odpowiadać woda do picia i na potrzeby gospodarcze, woda w kąpieliskach, oraz zasad sprawowania kontroli jakości wody przez organy Inspekcji Sanitarnej (Dz.U. z 2000 r. Nr 82, poz. 937);

2. GOSPODARKA ODPADAMI

Główną zasadą gospodarki odpadami jest zapobieganie ich powstawaniu, co oznacza dążenie do stosowania niskoodpadowych technologii produkcji, czystszych w odniesieniu do środowiska oraz zapewniających produkcyjne wykorzystanie wszystkich składników przerabianych surowców.

Gospodarka odpadami na terenie gminy uregulowana została postanowieniami Uchwały Nr XXV/166/2000 Rady Miejskiej w Miejskiej Górce z dnia 4 sierpnia 2000 r. w sprawie ustalenia szczegółowych zasad utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Miejska Górka. PGO przedstawia i określa aktualny stan gospodarki odpadami obejmujący charakterystykę i ilość wytwarzanych odpadów, charakterystykę systemu zbiórki i unieszkodliwiania odpadów, prognozowane zmiany w zakresie gospodarki odpadami, projektowany system gospodarki odpadami, rodzaj i harmonogram realizacji przedsięwzięć, sposoby finansowania oraz system monitoringu i oceny realizacji zamierzonych celów.

Plan gospodarki odpadami opracowano na lata 2004-2015 obejmując wszystkie rodzaje odpadów powstające na terenie gminy, w tym w szczególności odpady komunalne z uwzględnieniem odpadów ulegających biodegradacji i odpadów opakowaniowych. Plan dokonuje podziału odpadów na odpady powstające w sektorze komunalnym oraz na odpady powstające w sektorze gospodarczym.

Aktualnie systemem zbiórki odpadów komunalnych objętych jest ponad 90 % mieszkańców gminy. System zbiórki odpadów zmieszanych oparty jest na powszechnie stosowanych pojemnikach stalowych i z tworzyw sztucznych. Odpady z pojemników wywożone są przez działających w gminie operatorów na składowiska zlokalizowane poza terenem gminy. Zbiórka selektywna surowców wtórnych prowadzona jest w systemie workowym. Rocznie zbiera się około 52 Mg szkła, około 7 Mg tworzyw sztucznych oraz 5 Mg opakowań z papierowych. Gmina Miejska Górka nie posiada instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych.

W gminie wytwarzanych jest około 1723 Mg/rok odpadów komunalnych oraz 105 tys. Mg/rok odpadów pochodzących z sektora gospodarczego, głównie z przemysłu rolno-spożywczego. Prognoza ilości odpadów komunalnych do 2015 roku wskazuje na kilkunastoprocentowy wzrost masy odpadów.

Plan gospodarki odpadami stanowi odrębne opracowanie pn. „Plan gospodarki odpadami dla gminy Miejska Górka”. Plan uwzględnia ustalenia Polityki Ekologicznej Państwa, programów i planów wyższego rzędu obejmujących problematykę gospodarki odpadami, w tym przede wszystkim: Krajowego Planu Gospodarki Odpadami, Planu Gospodarki Odpadami dla woj. wielkopolskiego, Planu Gospodarki Odpadami dla miasta Leszna i subregionu leszczyńskiego oraz Planu Gospodarki Odpadami Powiatu Rawicz.

2.1. Cele ekologiczne

Polityka Ekologiczna Państwa. Za cele średniookresowe do roku 2010, oprócz regulacji prawnych, uznano:

- stworzenie podstaw dla nowoczesnego gospodarowania odpadami komunalnymi, zapewniającego wzrost odzysku, zmniejszającego ich masę unieszkodliwianą przez składowanie co najmniej o 30% do 2006 roku i o 75% do roku 2010 (w stosunku do roku 2000),
- zbudowanie - w perspektywie 2010 r - krajowego systemu unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych.

Województwo Wielkopolskie. Głównym celem w zakresie gospodarki odpadowej jest zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnego systemu ich wykorzystania i unieszkodliwiania. Jako cel krótkoterminowy do roku 2005 przyjęto utrzymanie ilości powstających odpadów komunalnych (w 2005 roku) na poziomie 110% w stosunku do 2000 r. i recykling na poziomie 10% ogółu surowców wtórnych w masie odpadów komunalnych oraz bezpieczne składowanie. Za zadania priorytetowe uznano:

- osiągnięcie zgodności prawnej w zakresie zarządzania gospodarką odpadami oraz wdrożenie systemów gospodarki odpadami na wszystkich poziomach działalności samorządowej,
- wprowadzanie systemowej gospodarki odpadami komunalnymi w układzie ponadlokalnym w tym budowa regionalnych zakładów utylizacji odpadów (kompostownie, sortownie, obiekty termicznej utylizacji odpadów); wśród zadań wymienia się budowę Zakładu Utylizacji i Unieszkodliwienia Odpadów Komunalnych dla Leszna okolicznych miejscowości.

Powiat Rawicz. Wg Programu... dla powiatu rawickiego za cele nadrzędne w zakresie gospodarki odpadami uznano:

- unikanie powstawania odpadów,
- selektywną zbiórka odpadów,
- odzysk odpadów ze wskazaniem na recykling materiałowy i organiczny,

- właściwe unieszkodliwianie odpadów, których nie udało się poddać odzyskowi i recyklingowi,
- podnoszenie świadomości ekologicznej – edukacja ekologiczna.

Głównym celem gospodarki odpadami w gminie do roku 2015 jest zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnych systemów ich zbiórki, odzysku i unieszkodliwiania.

2.2. Główne kierunki działań

Gmina uznała, że główny cel ekologiczny najlepiej zostanie zrealizowany poprzez przystąpienie do regionalnego systemu gospodarki odpadami opartego na Zakładzie Zagospodarowania Odpadów w Trzebani, gmina Osieczna, skupiającego 18 gmin subregionu leszczyńskiego. Operatorem systemu będzie Miejski Zakład Oczyszczania w Lesznie. Funkcjonowanie systemu zapewni zakładany w planie odzysk i recykling odpadów opakowaniowych, biodegradowalnych oraz specyficznych strumieni odpadów. Podstawowym systemem selektywnej zbiórki odpadów opakowaniowych będzie zbiórka w gniazdach wielopojemnikowych zlokalizowanych w sąsiedztwie wytwórców odpadów. Instalacją odzysku i przygotowania do recyklingu odpadów opakowaniowych pozyskanych przez gminę z odpadów komunalnych będzie instalacja segregacji odpadów na terenie regionalnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Trzebani. Strumienie specyficznych odpadów, takich jak: odpady wielkogabarytowe, zielone, budowlane, czy niebezpieczne wydzielone z odpadów komunalnych niezależnie od operatora zajmującego się gromadzeniem i wywozem, będą podlegały rozdzielnemu (od innych grup odpadów) gromadzeniu i wywozowi. Przestrzegana będzie bezwzględnie zasada nie mieszania odpadów gromadzonych rozdzielnie, z innymi frakcjami lub grupami odpadów, w czasie transportu, recyklingu czy unieszkodliwiania.

Miejszem unieszkodliwiania i składowania odpadów komunalnych powstających na obszarze gminy, niezależnie od sposobu prowadzenia ich zbiórki, oraz operatora systemu gromadzenia i wywozu odpadów komunalnych zmieszanych będzie regionalny Zakład Zagospodarowania Odpadów w Trzebani, której operatorem będzie MZO Leszno. Dla gmin położonych w południowej części regionu przewiduje się uruchomienie w rejonie Rawicza punktu przeładunku odpadów i kompostowni odpadów biodegradowalnych. System zacznie funkcjonować od 2006 roku, a pełny proces utylizacji odpadów rozpocznie się w roku 2008.

2.3. Podstawy prawne

Sprawy obowiązku utrzymania czystości i porządku w gminie reguluje ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. Nr 132, poz. 622 ze zm.). Ważniejsze akty prawne regulujące sprawę gospodarki odpadowej to:

- ustawa o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz.U. Nr 62, poz. 628 ze zm.);
- ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o opakowaniach i odpadach opakowaniowych (Dz.U. Nr 63, poz. 638 ze zm.);
- ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej (Dz.U. Nr 63, poz. 639);
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz.U. Nr 112, poz. 1206);
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 kwietnia 2003 r. w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami (Dz.U. Nr 66, poz. 620);

Szczegółowy wykaz aktów prawnych dotyczących zagadnienia odpadów zawiera stanowiący odrębne opracowanie „Plan gospodarki odpadami dla gminy Miejska Górka”.

3. OCHRONA POWIETRZA

Ochrona powietrza polega na zapobieganiu powstawaniu zanieczyszczeń, ograniczaniu lub eliminowaniu wprowadzanych do powietrza substancji zanieczyszczających w celu zmniejszenia stężeń do dopuszczalnego poziomu lub utrzymania ich na poziomie dopuszczalnych wielkości.

Negatywne oddziaływanie zanieczyszczeń na zdrowie ludzi, zwierząt oraz roślin spowodowane są głównie przez emisję pochodzącą z procesów spalania paliw. Spośród wielu związków emitowanych do atmosfery, największy wpływ na zanieczyszczenie powietrza mają: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek i dwutlenek węgla, pyły i węglowodory. Niektóre z nich, wraz z metanem i związkami CFC (chlorofluorowęglowymi) powstającymi w procesach produkcyjnych, przedostając się w wyższe warstwy atmosfery są zagrożeniem dla zmian klimatycznych w skali globalnej.

Na terenie gminy głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego są: zanieczyszczenia komunikacyjne, przemysłowe i tzw. „niskia emisja”.

Emisja komunikacyjna dotyczy głównie terenów położonych przy drogach o większym natężeniu ruchu (drogi nr 36 i 434). Jest źródłem takich zanieczyszczeń jak: tlenek węgla (CO), dwutlenek węgla (CO₂), tlenki azotu, węglowodory, a także pyły będące wynikiem ścierania opon, zawierające ołów, kadm, nikiel, miedź.

Dla celów grzewczych w gospodarstwach indywidualnych najczęściej stosowany jest węgiel kamienny. Stosowanie paliwa stałego powoduje wprowadzanie do atmosfery znacznych ilości dwutlenku siarki, tlenku węgla oraz tlenków azotu i innych związków. Ponadto podczas spalania paliw stałych emitowane są do atmosfery pyły. Występuje również

tw. pylenie niezorganizowane związane z transportem i składowaniem paliw oraz odpadów ze spalania (popiół, żużel).

O znacznym udziale emisji niskiej w zanieczyszczeniu powietrza świadczy wyraźny jej wzrost w sezonie grzewczym. Zamieszczona tabela zawiera dane dotyczące stężeń dwutlenku siarki i dwutlenku azotu w miejscowości Konary.

Tabela 9. Stężenie SO₂ i NO₂ wg IMGW (metoda pasywna) w roku 2000 (Konary)

wyszczególnienie	SO ₂ [µg/m ³]	NO ₂ [µg/m ³]
średnia okresu grzewczego	8,02	16,82
średnia okresu letniego	1,57	7,55
średnia roczna	4,79	12,18

Źródło: WIOŚ Poznań, Raport o stanie środowiska w 2001 r

Powyższe dane pochodzą z 2000 r. jednakże małe zużycie gazu dla celów grzewczych może wskazywać na brak zmian w tym zakresie. Zamieszczona tabela przedstawia stan wykorzystania gazu sieciowego przez gospodarstwa domowe.

Tabela 10. Wykorzystanie gazu sieciowego przez gospodarstwa domowe

wyszczególnienie	jedn.	ogółem	miasto	wieś
liczba gospodarstw domowych	szt.	2413	970	1443
liczba gospodarstw domowych korzystających z gazu sieciowego	szt.	997	819	178
	%	41,3	84,4	12,3
liczba gospodarstw domowych korzystających z gazu sieciowego do ogrzewania mieszkań	szt.	369	264	105
	%	15,3	27,2	7,3

Źródło: GUS – Bank Danych Regionalnych (2003), Spis powszechny ludności i mieszkań (2002)

Do ważniejszych źródeł emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych na terenie gminy należy również zaliczyć zakłady wymienione w poniższej tabeli.

Tabela 11. Główne źródła emisji zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego

Zakład	Emisja (Mg/rok)		Urządzenia redukujące zanieczyszczenia
	pyły	gazy	
Cukrownia Miejska Górką	311,23	599,54 w tym: CO ₂ - 33,4	odpylające
Piekarnia w Miejskiej Górcie	do 15		bd.

Źródło: Program ochrony środowiska dla pow. Rawicz

Emisja zanieczyszczeń gazowych i pyłowych z Cukrowni Miejska Górką ma charakter sezonowy (kampania cukrownicza). Wg informacji zawartych w Raporcie WIOŚ Poznań (2002), w Cukrowni Miejska Górką dokonano modernizacji, które wpłynęły na zmniejszenie zapotrzebowania na parę technologiczną o 30 %. Spadek zużycia pary wpłynął na

zmniejszenie zużycia węgla, a tym samym zmniejszenie emisji zanieczyszczeń. Nie mniej jednak kontrola przeprowadzona przez WIOŚ w 2003 r. wykazała, że zakład nie dotrzymuje warunków emisji pyłów i gazów ustalonych w pozwoleniu.

Na stan czystości powietrza atmosferycznego w gminie mogą mieć również wpływ źródła zewnętrzne np. miasto Rawicz.

3.1. Cele ekologiczne

Polityka Ekologiczna Państwa. W perspektywie do 2010 roku głównym celem jest poprawa stanu zanieczyszczenia powietrza oraz uzyskanie norm emisyjnych, wymaganych przez przepisy Unii Europejskiej.

Województwo Wielkopolskie. Za cel główny uznano zapewnienie wysokiej jakości powietrza oraz redukcja emisji gazów cieplarnianych niszczących warstwę ozonową. Zakłada się między innymi:

- eliminowanie węgla jako paliwa w lokalnych kotłowniach i gospodarstwach domowych i zastępowanie go innymi, bardziej ekologicznymi nośnikami ciepła,
- edukację ekologiczną mieszkańców nt. korzystania z proekologicznych nośników energii.

Powiat Rawicz. Główny cel ekologiczny w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego to: Zapewnienie wysokiej jakości powietrza, redukcja emisji pyłów i gazów cieplarnianych i niszczących warstwę ozonową. Cel ten można osiągnąć poprzez:

- ograniczenie emisji do powietrza w energetyce i przemyśle,
- ograniczenie emisji w sektorze mieszkalnictwa,
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych.

Główny cel przyjęty przez gminę Miejska Górka to eliminowanie czynników mogących wpływać na pogorszenie stanu czystości powietrza atmosferycznego oraz zmniejszenie strat energii.

3.2. Główne kierunki działań

3.2.1. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powstających ze spalania paliw stałych oraz zmniejszenie strat energii

Działania, które mogą doprowadzić od realizacji wytyczonego kierunku działań to przede wszystkim:

- zmniejszanie zużycia węgla jako paliwa w kotłowniach lokalnych i gospodarstwach domowych,
- rozbudowa sieci gazowej,
- promowanie nowych nośników energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych,
- edukacja ekologiczna społeczeństwa na temat wykorzystania proekologicznych nośników energii i szkodliwości spalania materiałów odpadowych (szczególnie tworzyw sztucznych),
- termoizolacja budynków,
- wymiana oświetlenia na energooszczędne.

3.2.2. Ograniczenie wpływu emisji zanieczyszczeń powodowanej przez komunikację na warunki życia ludzi

Ruch drogowy stanowi znaczne zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi. Zwiększające się natężenie ruchu, zły stan dróg oraz stan techniczny pojazdów przyczyniają się do wzrostu emisji zanieczyszczeń do powietrza. Działania, które mogłyby przyczynić się do realizacji wytyczonego kierunku to:

- budowa obejścia komunikacyjnego w Miejskiej Górcie, oraz modernizacja i budowa nowych dróg,
- tworzenie ścieżek rowerowych i promowanie tego rodzaju komunikacji,
- wprowadzanie izolacyjnych pasów zieleni wzdłuż tras komunikacyjnych.

3.3. Podstawy prawne

Podstawowymi aktami prawnymi regulującymi zagadnienie ochrony powietrza atmosferycznego jest Prawo Ochrony Środowiska oraz wydane przepisy wykonawcze, do których należą:

- rozporządzenie Rady Ministrów, w sprawie opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska (Dz. U. 2004 Nr. 279 poz. 2758);
- rozporządzenie Ministra Środowiska, zakres i sposób przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza (Dz.U. z 2002 r. Nr 204, poz. 1727);
- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie marginesów tolerancji dla dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2002 r. Nr 87, poz. 796);
- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie sposobów, metod i zakresu dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu, górnych i dolnych progów

oszacowania dla substancji o ustalonych poziomach dopuszczalnych oraz metodyk referencyjnych modelowania jakości powietrza (Dz.U. z 2002 r. Nr 87, poz.798);

- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. z 2003 r. Nr 1, poz. 12).

4. OCHRONA PRZED HAŁASEM

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie, zmniejszanie poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Na terenie gminy nie prowadzi się działalności gospodarczej, która stwarzałaby znaczące zagrożenie hałasem. Drobne zakłady mogą stanowić źródła hałasu o charakterze lokalnym. Obszarami, na których hałas może stanowić uciążliwość dla mieszkańców są tereny przyległe do dróg o większym natężeniu ruchu. Dotyczy to drogi krajowej nr 36 Ostrów Wlkp. – Lubiń i drogi wojewódzkiej nr 434, gdzie natężenie ruchu wynosi 3300 pojazdów na dobę. Uciążliwość może stanowić również droga powiatowa nr 21477 (Sobiałkowo – Konary), gdzie natężenie ruchu wynosi 1717 pojazdów/na dobę.

Ze względu na brak aktualnych badań emisji hałasu w przypadku innych źródeł, nie jest możliwa ocena środowiska akustycznego wokół nich.

4.1. Cele ekologiczne

Polityka Ekologiczna Państwa. Strategicznym celem w zakresie ochrony środowiska przed hałasem, do osiągnięcia w perspektywie do 2010 r. jest zmniejszenie skali narażenia mieszkańców na nadmierny, ponadnormatywny poziom hałasu, przede wszystkim mający największy zasięg przestrzenny hałas emitowany przez środki transportu. Cel taki jest zbieżny z działaniami podejmowanymi w ramach Unii Europejskiej.

Realizując ten cel należy jednocześnie podejmować działania w celu nie dopuszczenia do pogarszania się klimatu akustycznego na obszarach, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna. Są to działania prewencyjne, wykorzystujące w szczególności metody planistyczne (w ramach tworzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, prowadzenia polityki lokalizacyjnej, itp.).

Województwo Wielkopolskie. Główny cel ekologiczny to zminimalizowanie uciążliwego hałasu w środowisku poprzez:

- skuteczne zarządzanie ochroną przed hałasem,
- ochronę przed hałasem komunikacyjnym,
- ochronę przed hałasem przemysłowym.

Powiat Rawicz. Główny cel przyjęty przez powiat to zminimalizowanie uciążliwego hałasu w środowisku poprzez ochronę przed hałasem komunikacyjnym oraz przemysłowym.

Głównym celem przyjętym przez gminę Miejska Górka jest zapewnienie jak najlepszego stanu akustycznego środowiska poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego.

4.2. Główne kierunki działań

Głównym kierunkiem działań jest **ochrona mieszkańców gminy przed uciążliwością spowodowaną nadmiernym hałasem**. Na terenie gminy Miejska Górka nie prowadzi się działalności szczególnie uciążliwej ze względu na emisję hałasu, a głównym źródłem uciążliwości są drogi o dużym natężeniu ruchu.

Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji założonego celu sprowadzać się będą do budowy obejścia komunikacyjnego w Miejskiej Górcie, a także będą miały charakter zapobiegawczy polegający na kształtowaniu rozwoju przestrzennego gminy w sposób zapewniający utrzymanie klimatu akustycznego w granicach dopuszczalnych norm (np. wykluczenie z zabudowy mieszkaniowej terenów przyległych do tras komunikacyjnych).

4.3. Podstawy prawne

Zagadnienia prawne z zakresu ochrony przed hałasem, reguluje Prawo Ochrony Środowiska oraz wydane do niego przepisy wykonawcze. Są to:

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 lipca 2004 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. Nr 178, poz. 1841),
- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie wartości progowych poziomów hałasu (Dz.U. z 2002 r. Nr 8, poz. 81);
- rozporządzenie Rady Ministrów, w sprawie wysokości jednostkowych stawek kar za przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu (Dz. U. z 2001 Nr 120, poz. 1285);
- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy ochrony środowiska przed hałasem (Dz.U. z 2002 r. Nr 179, poz. 1498).

5. PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez: utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach, zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Głównymi rodzajami źródeł sztucznych pól elektromagnetycznych występujących w naszym otoczeniu są:

- linie elektroenergetyczne;
- obiekty radiokomunikacyjne, w tym: stacje nadawcze radiowe i telewizyjne, stacje bazowe telefonii komórkowych;
- stacje radiolokacyjne.

W gminie Miejska Górka brak znaczących źródeł promieniowania elektromagnetycznego. Na terenie miasta istnieją dwie stacje bazowe telefonii komórkowej, na ul. Kobylińskiej oraz na terenie cukrowni. Ponadto planuje się budowę stacji bazowej w rejonie Dłoni. Zasięgi występowania pól elektromagnetycznych o wartościach wyższych od dopuszczalnych w otoczeniu anten stacji bazowych telefonii komórkowych są zależne od mocy doprowadzonej do tych anten i charakterystyk promieniowania tych anten. W otoczeniu typowych stacji bazowych telefonii komórkowej pola elektromagnetyczne o wartościach wyższych od dopuszczalnych występują nie dalej niż kilkadziesiąt metrów od samych anten i na wysokości ich zainstalowania.

5.1. Cele ekologiczne

Polityka Ekologiczna Państwa. Najważniejsze cele polityki ekologicznej państwa to zapewnienie uregulowań prawnych oraz stworzenie odpowiednich struktur organizacyjnych zajmujących się monitorowaniem i badaniem pól elektromagnetycznych, przeszkolenie personelu i zapewnienie im środków technicznych.

Województwo Wielkopolskie. Z uwagi na brak pomiarów pola elektromagnetycznego w szerokim zakresie wskazuje się na konieczność dokładnej inwentaryzacji źródeł pól elektromagnetycznych, a także prowadzenie w ramach monitoringu szerokopasmowych pomiarów widma pól elektromagnetycznych.

Powiat Rawicz. Za główny cel ekologiczny uznano ograniczenie szkodliwego oddziaływania pól elektromagnetycznych na środowisko i zdrowie ludzi. Główne kierunki działań w tym zakresie to inwentaryzacja obiektów emitujących pola elektromagnetyczne oraz uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego obiektów emitujących pola elektromagnetyczne.

Główny cel przyjęty przez gminę Miejska Górka to ochrona przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych na środowisko i zdrowie ludzi.

5.2. Główne kierunki działań

Poziom promieniowanie niejonizujące jest jednym z czynników wpływających na jakość życia człowieka. Głównym kierunkiem działań będzie **dążenie do niekonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego** poprzez kształtowanie rozwoju przestrzennego gminy w sposób zapewniający ochronę przed szkodliwym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych na środowisko i zdrowie ludzi.

5.3. Uwarunkowania prawne

Podstawowym aktem prawnym dotyczącym między innymi ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym jest Prawo Ochrony Środowiska (Dz.U. z 2001 r. Nr 62, poz. 627 ze zm.). Prowadzenie rejestru zawierającego informacje o terenach, gdzie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów prowadzi wojewoda (art. 124).

6. OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI

Ochrona powierzchni ziemi polega na zapewnieniu jak najlepszej jej jakości, poprzez: racjonalne gospodarowanie, zachowanie wartości przyrodniczych, zachowanie możliwości produkcyjnego wykorzystania, ograniczanie zmian naturalnego ukształtowania oraz doprowadzenie jakości gleby do wymaganych standardów, bądź utrzymanie tych standardów.

Potencjalny wpływ na degradację gleb mogą mieć następujące czynniki: rodzaj skały macierzystej, konfiguracja terenu, intensywne użytkowanie rolnicze, niewłaściwy dobór roślin uprawnych, niewłaściwy sposób nawożenia.

Wśród gruntów ornych na terenie gminy Miejska Górka większość to gleby wysokich i średnich klas bonitacyjnych. Gleby klasy III a i b łącznie stanowią 57,2 %, gleby klas IV (z zdecydowaną przewagą klasy IVa) – 26,5 %. Wśród użytków zielonych 49 % stanowią IV (49,0 %).

Za gleby zdegradowane uznaje się gleby silnie zakwaszone i o bardzo niskiej zawartości przyswajalnych składników. Gleby użytków rolnych powinny wskazywać wartość pH w granicach 5 – 7. Wartość pH poniżej 4,5 sygnalizuje niebezpieczeństwo degradacji gleby, a wartość powyżej 7 świadczy o jej alkalizacji, która może powodować ujemne skutki dla gleby i roślin. Na terenie gminy Miejska Górka 75 % stanowią gleby o odczynie kwaśnym (3% - bardzo kwaśne, 25% kwaśne, 47 – lekko kwaśne). Prawie połowa gleb na terenie gminy wymaga wapnowania (5% - konieczne, 13% - potrzebne, 25% - wskazane).

Na terenie gminy Miejska Górka występują surowce podlegające prawu górnictwu oraz kopaliny pospolite. Surowce podlegające prawu górnictwu to: złoża gazu ziemnego „Zakrzewo” oraz fragmenty złóż węgla brunatnego: Rawicz - Miejska Górka - Skoraszewice i Poniec – Krobia - Oczkowice. Ze względu na niesprzyjające warunki naturalne oraz istniejące zagospodarowanie terenu, złoża węgla brunatnego nie będą eksploatowane. Eksploatacja złóż gazu ziemnego zwykle wiąże się z zajęciem określonej powierzchni pod budowę urządzeń infrastruktury technicznej związanej z wydobyciem gazu. Spośród surowców pospolitych udokumentowane i eksploatowane jest złoża iltów plioceńskich w Rozstępniewie. Zasoby drugiego udokumentowanego złoża „Dłoń” zostały już wyczerpane. Kruszywo naturalne eksploatowane jest dorywczo na potrzeby lokalne w Karolinkach, Konarach, Dłoni, Miejskiej Górcie, Topólce.

Na terenie gminy występują wyrobiska poeksploatacyjne wymagające uporządkowania i rekultywacji.

6.1. Cele ekologiczne

Polityka Ekologiczna Państwa. Do najważniejszych celów polityki ekologicznej państwa w dziedzinie ochrony gleb należą:

- podniesienie poziomu wiedzy użytkowników gleb i gruntów w zakresie możliwości eksploatacji gleb oraz doskonalenie struktur organizacyjnych zajmujących się roblematyką ochrony i racjonalnego użytkowania;
- promowanie rolnictwa ekologicznego;
- objęcie monitoringiem gleb rejestracji zmian fizycznych, chemicznych i biologicznych wynikających z rodzaju i intensywności eksploatacji oraz oddziaływania różnych, negatywnych czynników oraz identyfikacja zagrożeń i rozszerzenie prac na rzecz rekultywacji terenów zdegradowanych, w tym terenów przemysłowych;
- przygotowanie podstaw oraz doprowadzenie do powstania uregulowań prawnych ustalających zasady i procedury ograniczające nadmierną eksploatację gleb oraz określających niezbędne środki zaradcze;
- maksymalne zagospodarowanie terenów przemysłowych poprzez opracowanie i wdrożenie mechanizmów sprzyjających ponownemu włączeniu tych terenów do obiegu gospodarczego.

Województwo Wielkopolskie. Główny cel do roku 2010 to ochrona powierzchni ziemi, w tym powierzchni biologicznie czynnej i gleb przed degradacją między innymi poprzez:

- racjonalne gospodarowanie,
- zachowanie wartości przyrodniczych,

- zachowanie możliwości produkcyjnego wykorzystania,
- ograniczanie zmian naturalnego ukształtowania,
- doprowadzenie jakości gleby do wymaganych standardów, bądź utrzymanie tych standardów.

Powiat Rawicz. W zakresie ochrony powierzchni ziemi za główny cel ekologiczny uznano ochronę powierzchni ziemi i gleb przed degradacją. Dla osiągnięcia tego celu określono kierunki działań ekologicznych w stosunku do gleb użytkowanych rolniczo oraz kopalin.

Głównym celem przyjętym przez gminę Miejska Górka to ochrona powierzchni ziemi i gleb przed degradacją.

6.2. Główne kierunki działań

6.2.1. Racjonalne gospodarowanie gruntami oraz ochrona przed degradacją

Mocną stroną gminy Miejska Górka są dobre gleby pozwalające na intensywny rozwój produkcji rolniczej. Dlatego też gleby te należy chronić przed zmianą przeznaczenia na inne cele. Skutecznym instrumentem prawnym w tym wypadku jest planowanie przestrzenne. Powinno się dążyć do minimalizowania powierzchni gruntów rolnych o wyższych klasach bonitacyjnych wyłączonych z produkcji rolnej i przeznaczonych na inne cele oraz zagospodarowywanie gruntów o niskiej przydatności rolniczej. Dla osiągnięcia efektów należy:

- uwzględnianiać w planach zagospodarowania ochronę gruntów rolnych przed zmianą przeznaczenia na cele nierolnicze,
- wdrażać zasady dobrej praktyki rolniczej, poprzez organizowanie szkoleń, rozpowszechniania publikacji, itp.)

6.2.2. Ochrona złóż kopalin oraz rekultywacja terenów zdegradowanych

Eksploatację złóż kopalin powinno się prowadzić w przypadku gospodarczo uzasadnionym z zastosowaniem środków ograniczających szkody w środowisku. Tereny po zakończeniu eksploatacji powinny być zrehabilitowane. Na terenie gminy do uporządkowania i rekultywacji pozostało wyrobisko w Rozstępniewie.

6.3. Podstawy prawne

Zagadnienia prawne z zakresu ochrony powierzchni ziemi, regulują:

- ustawa Prawo Ochrony Środowiska (Dz.U. z 2001 r. Nr 62, poz. 627 ze zm.),
- ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. Nr 27, poz. 96 ze zm.),

- ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. (Dz. U. Nr. 80, poz. 717 ze zm.)
- ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. z 1995 r. Nr 16, poz. 78 ze zm.),
- ustawa o rolnictwie ekologicznym (Dz.U. z 2004 r. Nr 93, poz. 898)
- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie określenia standardów jakości gleby (Dz. U. 2002 r. Nr 165, poz. 1359);

7. KSZTAŁTOWANIE LOKALNEGO SYSTEMU PRZYRODNICZEGO

Funkcja elementów kształtujących system przyrodniczy polega na zapewnieniu prawidłowych warunków funkcjonowania przyrody na terenie gminy, a także w zasięgu powiązań gminy z otoczeniem. Do elementów kształtujących system przyrodniczy gminy zaliczono obszary leśne i inne tereny zadrzewione, ciągi dolinne cieków z kompleksami łąk oraz ciągi zadrzewień przydrożnych, śródpolnych i wzdłuż cieków, pełniące funkcję uzupełniających łączników ekologicznych.

Wymienione elementy tworzą system lokalnych powiązań zapewniający łączność z *Europejską Siecią Ekologiczną (EECONET)* poprzez *Krajową Sieć Ekologiczną*. Powiązania przyrodnicze zapobiegają dzieleniu przestrzeni na izolowane obszary, a tym samym degradacji środowiska przyrodniczego. Podstawowe zadanie powiązań przyrodniczych polega między innymi na: umożliwianiu migracji organizmów żywych sprzyjającej bogactwu gatunkowemu, roli klimatotwórczej (przewietrzanie terenu, wpływ na temperaturę i wilgotność powietrza), zwiększonej retencyjności wód, zdolności do zasilania wód gruntowych.

7.1. Cele ekologiczne

Polityka Ekologiczna Państwa najogólniej zmierza do utrzymania i przywrócenia do właściwego stanu różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz zwiększenia powierzchni obszarów chronionych do poziomu 1/3 terytorium Polski.

Zakłada wzbogacanie i racjonalne użytkowanie zasobów leśnych, wzrost lesistości z poziomu 28,5 % (2001 r.) do ok. 30% powierzchni Polski w 2020 roku i ok. 33% w perspektywie 2050 roku, a także zapewnienia trwałości i wielofunkcyjności lasów, kompleksowej ochrony ekosystemów leśnych oraz wprowadzania bezpiecznych technologii prac w lesie.

Polityka ekologiczna kraju za jeden z celów uznaje utrzymanie urozmaiconego krajobrazu rolniczego z gospodarstwami średniej wielkości oraz zwiększenie wsparcia i rozwój form rolnictwa stosujących metody produkcji nie naruszające równowagi przyrodniczej, przede wszystkim rolnictwa ekologicznego i zintegrowanego oraz zapewnienie ochrony i racjonalnego

gospodarowania różnorodnością biologiczną na całym terytorium kraju, włączając w to obszary intensywnie użytkowane gospodarczo i tereny zurbanizowane.

Duży nacisk kładzie się na podniesienie poziomu świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz władz szczebla lokalnego; między innymi poprzez promowanie zagadnień różnorodności biologicznej w ramach szkoleń i kampanii informacyjnych oraz poprawę komunikacji społecznej w zakresie zrozumienia celów i skutków ochrony różnorodności biologicznej, propagowanie umiarkowanego użytkowania zasobów biologicznych i praktyk oszczędnego i rozsądnego gospodarowania, tak by nie niszczyć zasobów przyrody ponad niezbędne potrzeby, a także wskazywanie na lokalne korzyści z zachowania różnorodności biologicznej i krajobrazowej.

Województwo Wielkopolskie za cel główny przyjęło zachowanie walorów i zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem georóżnorodności i bioróżnorodności, w tym wzrost lesistości województwa. Kierunki działań w zakresie zasobów przyrodniczych zostały sformułowane dla następujących zagadnień: ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych, integracja aspektów ekologicznych z planowaniem przestrzennym, ochrona gatunkowa roślin i zwierząt, ochrona lasów, edukacja ekologiczna społeczeństwa w zakresie ochrony przyrody.

Powiat Rawicz. Uwzględniając konieczność ochrony zasobów przyrody za główny cel ekologiczny uznano zachowanie walorów i zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem georóżnorodności i bioróżnorodności, w tym wzrost lesistości powiatu.

W celu osiągnięcia w/w celu określono kierunki działań ekologicznych:

- ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych,
- integracja aspektów ekologicznych z planowaniem przestrzennym,
- ochrona gatunkowa roślin i zwierząt,
- ochrona lasów,
- edukacja ekologiczna społeczeństwa w zakresie ochrony przyrody.

Głównym celem przyjętym przez gminę Miejska Górka to ochrona i wzbogacanie systemu przyrodniczego gminy.

7.2. Główne kierunki działań

Postępujący rozwój gospodarczy gminy niesie ze sobą niebezpieczeństwo degradacji elementów cennych przyrodniczo oraz zakłócenie funkcjonowania systemu powiązań przyrodniczych. Dlatego też dla realizacji założonego celu niezbędne są następujące kierunki działań: ochrona przyrody i krajobrazu oraz utworzenie lokalnego systemu powiązań przyrodniczych.

7.2.1. Ochrona przyrody i krajobrazu

Na terenie gminy Miejska Górka ochroną prawną objęto pięć drzew pomnikowych (lipa w Konarach i cztery dęby w parku w Piaskach). Ochroną prawną objęto również fragment lasu o powierzchni 28,7 ha w rejonie miasta Miejska Górka, jako las masowego wypoczynku. Ponadto ochroną prawną w formie pomników przyrody proponuje się objąć 4 dęby w oddziale leśnym nr 50 b (leśnictwo Karzec) oraz 3 dęby w oddziale leśnym nr 85 (leśnictwo Kawcze).

7.2.2. Utworzenie lokalnego systemu powiązań przyrodniczych

Aby zapewnić prawidłowe funkcjonowanie przyrody na terenie gminy wskazane byłoby utworzenie lokalnego systemu powiązań przyrodniczych i usankcjonowanie prawne poprzez zapis w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Utworzenie lokalnego systemu powiązań wymagać będzie realizacji następujących zadań:

- rekonstrukcji korytarza ekologicznego w postaci doliny Dąbroczni poprzez wprowadzanie stref buforowych wzdłuż cieku (pasy zieleni i zadarnienia na granicy z polami uprawnymi oraz na terenie miasta Miejska Górka),
- zachowanie korytarza ekologicznego doliny Pijawki poprzez utrzymanie obecnego stanu użytkowania,
- zachowanie, odnawianie i wprowadzanie nowych zadrzewień przydrożnych, śródpolnych oraz wzdłuż rowów i cieków,
- opracowania projektu granicy rolno – leśnej oraz ewentualne zwiększenie lesistości na terenie gminy zgodnie z tym projektem,
- zachowanie istniejących zbiorników wodnych, również wyrobisk poeksploatacyjnych wypełnionych wodą, wraz z otaczającą roślinnością.

7.3. Podstawy prawne

Podstawowe regulacje prawne z zakresu zasobów przyrodniczych zawierają następujące akty prawne:

- ustawa o ochronie przyrody (Dz.U. z 2004 r, Nr. 92, poz. 880 ze zm.),
- ustawa o lasach (Dz.U. z 1991 r. Nr 101, poz. 444 ze zm.);
- ustawa Prawo Ochrony Środowiska (Dz.U. z 2001 r. Nr 62, poz. 627 ze zm.);
- ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. z 1995 r. Nr 16, poz. 78);
- ustawa o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (Dz.U. z 2003 r. Nr 229, poz 2273);

- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie określenia rodzajów siedlisk przyrodniczych podlegających ochronie (Dz.U. z 2001 r. Nr 92, poz. 1029);
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 września 2001 r. w sprawie listy gatunków roślin rodzimych dziko występujących objętych ochroną gatunkową ścisłą, częściową oraz zakazów właściwych dla tych gatunków i odstępstw od tych zakazów (Dz.U. Nr 106, poz. 1167);
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 września 2001 r. w sprawie określenia listy gatunków zwierząt rodzimych dziko występujących objętych ochroną gatunkową ścisłą i częściową oraz zakazów dla danych gatunków i odstępstw od tych zakazów. (Dz.U. Nr 130, poz. 1456);

8. EDUKACJA EKOLOGICZNA

Edukacja ekologiczna to wszelkie działania, które zmierzają do kształtowania właściwej postawy społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska nawyków.

Zobowiązania do prowadzenia edukacji ekologicznej określa ustawa Prawo ochrony środowiska. Ustanawia ona obowiązek uwzględniania problematyki ochrony środowiska w programach kształcenia ogólnego we wszystkich typach szkół. Obowiązek popularyzacji ochrony środowiska adresowany jest również do wszystkich środków masowego przekazu. Również nowa ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. wskazuje na konieczność edukacji w zakresie ochrony przyrody.

8.1. Cele ekologiczne

Polityka Ekologiczna Państwa. Skuteczna realizacja celów polityki ekologicznej państwa wymaga udziału w tym procesie wszystkich zainteresowanych podmiotów wywierających bezpośredni lub pośredni wpływ na sposób i intensywność korzystania ze środowiska, w tym również udziału obywateli. Podstawowe znaczenie dla szerokiego, społecznego udziału w urzeczywistnianiu celów ekologicznych ma:

- odpowiednia edukacja ekologiczna,
- zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o środowisku oraz stworzenie instytucjonalnego zabezpieczenia dla wyrażania przez społeczeństwo swoich opinii i wpływania na podejmowane, istotne dla środowiska decyzje.

Województwo Wielkopolskie. Zakłada się konieczność poszerzania sposobów aktywizacji społeczeństwa oraz szkolenia coraz to innych grup zawodowych społecznych, a w szczególności: pracowników administracji, samorządów mieszkańców, nauczycieli szkół wszystkich szczebli, członków organizacji pozarządowych, dziennikarzy, dyrekcji i kadry zakładów produkcyjnych. Podstawą skuteczności działań edukacyjnych jest rzetelne

informowanie społeczeństwa nt. stanu środowiska np. poprzez wydawanie ogólnodostępnych raportów o stanie środowiska. Istotne jest także komunikowanie się ze społeczeństwem przy podejmowaniu decyzji o działaniach inwestycyjnych.

Powiat Rawicz. Uznając, że podstawowe znaczenie dla szerokiego, społecznego udziału w realizacji celów ekologicznych ma odpowiednia edukacja ekologiczna oraz zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o środowisku, a także stworzenie instytucjonalnego zabezpieczenia dla wyrażania przez społeczeństwo swoich opinii i wpływania na podejmowane, istotne dla środowiska decyzje, za główny cel uznano podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa.

Główny cel przyjęty przez gminę Miejska Górka to zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy.

8.2. Główne kierunki działań

Problematykę ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju należy uwzględniać w programach kształcenia ogólnego dla wszystkich typów szkół, w programach kursów. Również środki masowego przekazu są obowiązane kształtować pozytywny stosunek społeczeństwa do ochrony środowiska oraz popularyzować zasady tej ochrony w publikacjach i audycjach. Zgodnie z Polityką Ekologiczną Państwa skuteczna realizacja jej celów wymaga udziału w tym procesie społeczeństwa. Podstawowe znaczenie dla szerokiego udziału społeczeństwa ma odpowiednia edukacja ekologiczna oraz dostęp do informacji o środowisku. Zadaniem samorządu gminnego jest wspieranie oraz inicjowanie działań edukacyjnych. Główne kierunki działań przyjęte przez gminę to:

- tworzenie warunków dla wychowania ekologicznego społeczeństwa (obejmowanie ochroną prawną cennych fragmentów przyrody, ścieżki dydaktyczne, popularyzacja walorów krajobrazowych gminy: foldery, broszury informacyjne, łączenie zorganizowanych imprez z promowaniem wiedzy ekologicznej np. konkursy, promowanie ekologicznych metod gospodarowania),
- powszechny dostęp do informacji o środowisku ze szczególnym wskazywaniem pozytywnych zmian.

8.3. Podstawy prawne

Głównymi aktami prawnymi regulującymi zagadnienia edukacji ekologicznej są:

- ustawa Prawo Ochrony Środowiska (Dz.U. z 2001 r. Nr 62, poz. 627 ze zm.),
- ustawa o ochronie przyrody (Dz.U. z 2004 r. Nr 92, poz 880 ze zm.).

9. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA

9.1. Zasady i organizacja zarządzania

Zarządzanie Programem powinno odbywać się z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju, w oparciu o instrumenty zarządzania, zgodne z kompetencjami i obowiązkami podmiotów zarządzających. W gminie zarządzanie środowiskiem prowadzone jest przez samorząd gminy oraz przez instytucje podporządkowane. Cele ochrony przyrody są realizowane przez uwzględnianie wymagań ochrony w programach ochrony środowiska przyjmowanych przez organy jednostek samorządu terytorialnego, planach zagospodarowania przestrzennego, studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin.

Z ustawy **o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym** wynikają kompetencje gminy w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej na swoim terenie (art. 3).

Z ustawy **Prawo ochrony środowiska** wynikają kompetencje burmistrza, dotyczące zadań związanych ze zwykłym korzystaniem ze środowiska przez osoby fizyczne. Zgodnie z ustawą właściwość burmistrza sprowadza się do spraw:

- przyjmowanie wyników pomiarów wielkości emisji z instalacji (art. 149),
- wydawania decyzji, nakładającej na prowadzącego instalację lub użytkownika urządzenia obowiązek prowadzenia w określonym czasie pomiarów wielkości emisji (art. 150),
- przyjmowania zgłoszeń instalacji, z której emisja nie wymaga pozwolenia, mogącej negatywnie oddziaływać na środowisko, (art. 152),
- wydawania decyzji określającej wymagania w zakresie ochrony środowiska dotyczące eksploatacji instalacji, z której emisja nie wymaga pozwolenia (art. 154 ust.1),
- nakładanie obowiązku wykonania przez osobę fizyczną czynności zmierzających do ograniczenia negatywnego oddziaływania instalacji lub urządzenia na środowisko (art. 363),
- wstrzymywanie eksploatacji instalacji (art. 368),
- przyjmowanie informacji o wystąpieniu poważnej awarii (art. 245 ust.),
- współdziałanie przy tworzeniu planu operacyjno – ratowniczego (art. 268 ust. 2 pkt 3),
- wydawanie zezwoleń na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzanie ścieków.

Z ustawy **o ochronie przyrody** wynikają następujące kompetencje organów gminy:

- powoływanie w drodze uchwały obszarów chronionego krajobrazu (art. 23), pomników przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych oraz użytków ekologicznych (art. 44),
- rada gminy może uznać za park gminny teren położony poza obrębem miast i wsi o zwartej zabudowie, pokryty drzewostanem i nieobjęty ochroną na podstawie ustawy z dnia z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568), jeżeli stanowi własność gminy, a jeżeli stanowi własność innego podmiotu - za zgodą właściciela (art. 81),
- burmistrz na wniosek posiadacza nieruchomości (poza nieruchomościami wpisanymi do rejestru zabytków wydaje zezwolenie na usunięcie drzew lub krzewów (art. 83).

Zadania gminy oraz obowiązki właścicieli nieruchomości dotyczące utrzymania czystości i porządku określa **ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach**. Utrzymanie czystości i porządku w gminach należy do zadań własnych gminy (art. 3.1.). Do zadań gminy należy m.in. zapewnienie czystości i porządku na swoim terenie oraz tworzenie warunków niezbędnych do ich utrzymania (art. 3.2.). Zadania te gmina powinna realizować na podstawie planu gospodarki odpadami.

Głównym wykonawcą programu jest burmistrz. Współdziała on z organami administracji samorządowej i rządowej oraz podległymi im służbami. Samorząd gminny dysponuje następującymi instrumentami prawnymi:

- uchwała plan zagospodarowania przestrzennego jako prawo miejscowe,
- realizuje gospodarkę wodno-ściekową i gospodarkę i odpadami,
- prowadzi gospodarkę zielenią.

Źródła finansowania zadań programu to dochody budżetowe gminy, obligacje komunalne, pożyczki i kredyty oraz inne fundusze.

Instrumenty kontroli i monitoringu znajdują się w dyspozycji administracji specjalnych, które kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring sanitarny stanu środowiska (Państwowa Inspekcja Sanitarna, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska), monitoring wód (za wyjątkiem oceny jakości wód) - Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej), administrują sektorami gospodarczymi ochrony środowiska (Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych).

Bezpośrednim odbiorcą programu będzie społeczność lokalna gminy Miejska Górka

9.2. Kontrola realizacji programu

W procesie wdrażania Programu ważna jest kontrola przebiegu tego procesu oraz ocena stopnia realizacji zadań w nim wyznaczonych z punktu widzenia osiągnięcia

założonych celów. Z tego względu ważne jest wyznaczenie systemu monitorowania, na podstawie którego będzie możliwe dokonanie oceny procesu wdrażania, jak i również będą mogły być dokonane ewentualne modyfikacje Programu. Monitoring powinien być sprawowany w następujących zakresach: monitoring środowiska, monitoring programu.

Monitoring środowiska to źródło informacji o efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska czyli podstawa do oceny całej polityki ochrony środowiska.

Monitoring programu to ocena zaplanowanych zamierzeń. Organ wykonawczy gminy co dwa lata sporządza raport z wykonania programu i przedstawia go radzie gminy. Podstawą oceny realizacji programu będą zauważalne efekty odniesione do założonych celów. Zamieszczona tabela zawiera usystematyzowany wykaz celów ekologicznych, kierunków działań warunkujących osiągnięcie założonych celów oraz planowane efekty ekologiczne.

Tabela 12. Kierunki działań oraz oczekiwane efekty ekologiczne

Cel główny i kierunki działań:	Efekty ekologiczne
<p>Zabezpieczenie zasobów wód powierzchniowych i podziemnych w odpowiedniej ilości i dobrej jakości:</p> <ul style="list-style-type: none"> • budowa systemów kanalizacyjnych, • ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (strefy buforowe na granicy wód i gruntów ornych), • poprawa warunków retencyjnych oraz racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, (ochrona zbiorników wodnych oraz ich podbudowa biologiczna), • modernizacja urządzeń zbiorowego zaopatrzenia w wodę. 	<ul style="list-style-type: none"> • efekty rzeczowe wybudowanych urządzeń (oczyszczalnia, sieć kanalizacyjna - % mieszkańców korzystających z kanalizacji, płyty gnojowe), • poprawa stanu czystości wód powierzchniowych i podziemnych, • ograniczenie zużycia wody przede wszystkim w przemyśle i rolnictwie oraz ograniczenie strat związanych z jej rozpraszaniem, • lepsze warunki rozwoju fauny i flory zwłaszcza wodnej, • zwiększenie atrakcyjności gminy.
<p>Zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnych systemów ich zbiórki, odzysku i unieszkodliwiania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zorganizowany sposób gromadzenia i wywozu odpadów, • likwidacja odpadów zawierających azbest, • uporządkowanie terenu nielegalnego składowania odpadów. 	<ul style="list-style-type: none"> • zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów, • zmniejszenie ilości odpadów trafiających na składowiska (selekcja), • poprawa estetyki gminy.
<p>Eliminowanie czynników mogących wpływać na pogorszenie stanu czystości powietrza atmosferycznego oraz zmniejszenie strat energii cieplnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ograniczenie emisji zanieczyszczeń powstających ze spalania paliw stałych, modernizacja kotłowni opalanych węglem (zmiana rodzaju paliwa). • ograniczenie wpływu emisji zanieczyszczeń powodowanej przez komunikację na warunki życia ludzi, 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie liczby mieszkańców korzystających z gazu sieciowego, • zwiększenie liczby mieszkańców korzystających z odnawialnych źródeł energii, • zwiększenie długości dróg o utwardzonej nawierzchni (skrócenie czasu przejazdu - zmniejszenie emisji spalin) • utrzymanie stanu czystości powietrza atmosferycznego na dotychczasowym poziomie lub poniżej dopuszczalnych norm.

<p>Zapewnienie jak najlepszego stanu akustycznego środowiska:</p> <ul style="list-style-type: none"> ochrona mieszkańców gminy przed uciążliwością spowodowana nadmiernym hałasem 	<ul style="list-style-type: none"> utrzymanie poziomu hałasu na dotychczasowym poziomie lub poniżej poziomu dopuszczalnego, brak obiektów będących źródłem nadmiernego hałasu w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej oraz innych obiektów związanych z pobytem ludzi.
<p>Ochrona przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych na środowisko i zdrowie ludzi:</p> <ul style="list-style-type: none"> dążenie do niekonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego 	<ul style="list-style-type: none"> brak źródeł promieniowania elektromagnetycznego o lokalizacji niezgodnej z wymogami ochrony środowiska
<p>Ochrona powierzchni ziemi i gleb przed degradacją:</p> <ul style="list-style-type: none"> racjonalne gospodarowanie gruntami oraz ochrona przed degradacją, ochrona złóż kopalin oraz rekultywacja terenów zdegradowanych, 	<ul style="list-style-type: none"> zachowanie dotychczasowej powierzchni gruntów rolnych wysokich klas bonitacyjnych, utrzymanie plonów na dotychczasowym poziomie lub ich zwiększenie, nowe nasadzenia śródpolne, zwiększenie lesistości, likwidacja wyrobisk poeksploatacyjnych
<p>Ochrona i wzbogacanie systemu przyrodniczego gminy:</p> <ul style="list-style-type: none"> ochrona przyrody i krajobrazu, utworzenie lokalnego systemu powiązań przyrodniczych i usankcjonowanie prawne poprzez zapis w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. 	<ul style="list-style-type: none"> zachowanie istniejących oraz objęcie ochroną prawną nowych najcenniejszych elementów przyrodniczych, zwiększenie lesistości gminy, rekonstrukcja lokalnych korytarzy ekologicznych, nowe ciągi zadrzewień
<p>Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy:</p> <ul style="list-style-type: none"> tworzenie warunków dla wychowania ekologicznego społeczeństwa (obejmowanie ochroną prawną cenny fragmenty przyrody, ścieżki dydaktyczne, popularyzacja walorów krajobrazowych gminy: foldery, broszury informacyjne, łączenie organizowanych imprez z promowaniem wiedzy ekologicznej promowanie ekologicznych metod gospodarowania, powszechny dostęp do informacji o środowisku ze szczególnym wskazywaniem pozytywnych zmian. 	<ul style="list-style-type: none"> wzrost zainteresowania społeczeństwa edukacja ekologiczną, poprawa stanu środowiska w zakresie wszystkich ww zagadnień.

10. ZADANIA INWESTYCYJNE NA LATA 2004 – 2007 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2015

Wykaz i harmonogram realizacji przedsięwzięć dla gminy Miejska Górka sporządzono dla zadań własnych gminy oraz dla zadań koordynowanych z uwzględnieniem kondycji finansowej gminy. Spis zadań został podporządkowany głównym celom ekologicznym i przypisanym im kierunkom działań. Uwzględniono również wszystkie zadania dotyczące ochrony środowiska zawarte w Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Miejska Górka oraz w Wieloletnim Planie Inwestycyjnym.

Plan Rozwoju Lokalnego gminy został uchwalony w 2004 r. (uchwała Rady Miejskiej XVIII/102/04 z dnia 28 czerwca 2004 r.)

Plan Rozwoju Lokalnego w zakresie przedmiotowym obejmuje zadania finansowane w całości lub części z budżetu gminy oraz zadania innych jednostek samorządu terytorialnego realizowane na terenie gminy. Natomiast jego zakres czasowy dotyczy zadań inwestycyjnych planowanych do realizacji na lata 2004-2006 oraz tych, których rozpoczęcie lub zakończenie planowane jest na lata 2007-2013.

Plan porządkuje procesy inwestycyjne w Gminie Miejska Górka, optymalizuje zakres rzeczowy potrzeb inwestycyjnych w stosunku do możliwości finansowych, wskazuje planowane źródła finansowania inwestycji oraz ułatwia komunikację społeczną władz gminy ze społecznością lokalną uczestniczącą w planowaniu rozwoju Gminy.

Wśród zadań inwestycyjnych prowadzących do poprawy sytuacji w gminie wymienia się zadania wpływające na poprawę stanu środowiska naturalnego. Zadania te zostały uwzględnione w niniejszym Programie.

Gmina Miejska Górka dysponuje Wieloletnim Programem inwestycyjnym, który został uchwalony w 2005 r. (uchwała Rady Miejskiej w Miejskiej Górcie z dnia 28 kwietnia 2005 r.). Zadania inwestycyjne ujęte w WPI i dotyczące ochrony środowiska zostały uwzględnione w niniejszym opracowaniu.

Spis zadań na lata 2004 – 2007 zawiera tabela 14, natomiast spis zadań na lata 2008 – 2025 tabela nr 15.

Tabela 13. Spis zadań inwestycyjnych na lata 2004 – 2007

Kierunki działań	Zadanie	Jednostka koordynująca	Źródła finansowania	Koszty tys. PLN
ZABEZPIECZENIE ZASOBÓW WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH W ODPOWIEDNIEJ ILOŚCI I DOBREJ JAKOŚCI				
Budowa systemów kanalizacyjnych i oczyszczania ścieków komunalnych	budowa oczyszczalni ścieków w Karolinkach wraz z kanalizacją sanitarną w Karolinkach, Miejskiej Górcie, Niemarzynie	Gmina Miejska Górka	budżet gminy, FRIK, ZPORR	2740
	rozbudowa oczyszczalni Chojno - partycypacja	Gmina Pakosław	budżet gminy, SAPARD	980
	budowa kanalizacji sanitarnej w Konarach i Topólce	Gmina Miejska Górka	budżet gminy, NFOŚiGW, WFOŚiGW	2945
Budowa i modernizacja systemów wodociągowych	sieć wodociągowa w miejscowości Roszkówko	Gmina Miejska Górka	budżet gminy	75
Razem				6740
Ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych	wdrożenie <i>Programu</i> działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych dla obszaru szczególnie narażonego (rozp. Dyr. RZGW we Wrocławiu z 26.04.04): <ul style="list-style-type: none"> • edukacja i doradztwo, • wprowadzenie ogólnych zasad dobrej praktyki rolniczej, • bilans azotu w gospodarstwie, • plany nawożenia, • budowa płyt gnojowych, zbiorników na gnojówkę i gnojowicę, • kontrola rolniczych źródeł zanieczyszczeń, • monitoring skuteczności Programu, • działania wspomagające 	Gmina Miejska Górka KCDRRiOW O/P-ń, RCDRRiOW W-w, WODR P-ń, OSCH-R P-ń, WIOŚ P-ń, WSSE P-ń, PSSE Gostyń, organy samorządowe wojewódzkie i powiatowe, organizacje rolnicze, rolnicy i inne podmioty gospodarcze	budżet państwa, budżety samorządów różnych szczebli rolnicy i podmioty gospodarcze zajmujące się rolnictwem	787
Razem zadania koordynowane				787
Ogółem				7527

cd. Tab. 13

ZMINIMALIZOWANIE ILOŚCI WYTWARZANYCH ODPADÓW ORAZ WDROŻENIE NOWOCZESNYCH SYSTEMÓW ICH ZBIÓRKI, ODZYSKU I UNIESZKODLIWIANIA				
Zorganizowany system gromadzenia i wywozu odpadów	przystąpienie do regionalnego systemu gospodarki odpadami opartego na Zakładzie Zagospodarowania Odpadów w Trzebani (udział gminy w kosztach inwestycyjnych ZZO Trzebania)	Gmina Miejska Górka	budżet gminy	224
	objęcie wszystkich mieszkańców zorganizowanym systemem zbiórki odpadów	Gmina Miejska Górka	budżet gminy, operator systemu gosp. odpadami	80
Likwidacja odpadów zawierających azbest	identyfikacja źródeł odpadów zawierających azbest i opracowanie planu usuwania azbestu	Starostwo Powiatowe	budżet gminy, starostwa, PFOŚiGW	9
Razem				313
ELIMINOWANIE CZYNNIKÓW MOGĄCYCH WPLYWAĆ NA POGORSZENIE STANU CZYSTOŚCI POWIETRZA ORAZ ZMNIEJSZENIE STRAT ENERGII ZAPEWNIENIE JAK NAJLEPSZEGO STANU AKUSTYCZNEGO ŚRODOWISKA				
Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powstających ze spalania paliw stałych	modernizacja i rozbudowa systemu oświetlenia drogowego na terenie miasta i gminy	Gmina Miejska Górka	budżet gminy	500
Ograniczenie wpływu emisji zanieczyszczeń powodowanej przez komunikację na warunki życia ludzi. Ochrona przed hałasem komunikacyjnym	przebudowa drogi gminnej (Miejska Górka, ul. Konopnickiej)	Gmina Miejska Górka	budżet gminy, budżet państwa, ZPORR	782
	budowa drogi gminnej Rozstępniewo - Sobiałkowo	Gmina Miejska Górka	budżet gminy, budżet państwa, inne źródła	1270
	budowa drogi gminnej Oczkowice - Dłoń	Gmina Miejska Górka	budżet gminy	400
	tworzenie ścieżek rowerowych oraz promowanie tego rodzaju komunikacji (Miejska Górka – Rawicz)	Gmina Miejska Górka	budżet gminy WFOŚiGW	48
Razem				3000

cd. Tab. 13

OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI I GLEB PRZED DEGRADACJĄ				
Racjonalne gospodarowanie gruntami oraz ochrona przed degradacją	rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych	Gmina Miejska Górka	budżet gminy, GFOŚiGW	27
	wdrażanie zasad dobrej praktyki rolniczej (szkolenia, publikacje)	Gmina Miejska Górka	budżet gminy, inne środki	25
Razem				52
OCHRONA I WZBOGACANIE SYSTEMU PRZYRODNICZEGO GMINY				
Ochrona przyrody i krajobrazu	objęcie ochroną prawną najcenniejszych elementów szaty roślinnej (pomniki przyrody)	Gmina Miejska Górka	budżet gminy, inne środki	18
Utworzenie lokalnego systemu powiązań przyrodniczych	opracowanie projektu granicy rolno – leśnej	Gmina Miejska Górka	budżet gminy, WFOŚiGW, inne środki	26
Razem				44
ZWIĘKSZENIE ŚWIADOMOŚCI EKOLOGICZNEJ MIESZKAŃCÓW GMINY				
Tworzenie warunków dla edukacji ekologicznej mieszkańców gminy	promocja POS i PGO - łączenie organizowanych imprez z promowaniem wiedzy ekologicznej (konkursy o tematyce ekologicznej)	Gmina Miejska Górka	budżet gminy, fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, inne środki	46
Powszechny dostęp do informacji o środowisku ze szczególnym wskazywaniem pozytywnych zmian	rozpowszechnianie danych o środowisku w gminie poprzez publikacje w prasie lokalnej, współpracę ze szkołami oraz różnymi organizacjami działającymi na terenie gminy	Gmina Miejska Górka	budżet gminy, fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, inne środki	30
Zarządzanie programem	kontrola i ocena wdrażania POS i PGO	Gmina Miejska Górka	budżet gminy	8
Razem				84
Zadania własne				10233
w tym finansowane z budżetu gm.				5207
Zadania koordynowane				787
OGÓŁEM				11020

Tabela 14. Spis zadań inwestycyjnych na lata 2008 – 2015

Kierunki działań	Zadanie	Jednostka koordynująca	Źródła finansowania	Koszty tys. PLN
ZABEZPIECZENIE ZASOBÓW WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH W ODPOWIEDNIEJ ILOŚCI I DOBREJ JAKOŚCI				
Budowa systemów kanalizacyjnych i oczyszczania ścieków komunalnych	budowa systemów kanalizacji sanitarnej dla Miejskiej Górki (kontynuacja) i pozostałych miejscowości „aglomeracji Miejska Górka” i „aglomeracji Chojno” oraz budowa przydomowych oczyszczalni ścieków dla zabudowy rozproszonej	Gmina Miejska Górka	budżet gminy, ZPORR, inne środki	29200
Poprawa warunków retencyjnych	sukcesywne zwiększanie terenów zielonych – szczególnie w strefach wododziałowych (dolesienia, zadrzewienia śródpolne, przydrożne)	Gmina MiejskaGórka Nadlesnictwo Piaski	budżet gminy, inne fundusze	65
Razem				29265
Ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych	wdrażenie <i>Programu</i> działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych, dla obszaru szczególnie narażonego (rozp. Dyr. RZGW we Wrocławiu z 26.04.04) - kontynuacja	Gmina Miejska Górka KCDRRiOW O/P-ń, RCDRRiOW W-w, WODR P-ń, OSCH-R P-ń, WIOŚ P-ń, WSSE P-ń, PSSE Gostyń, organy samorządowe wojewódzkie i powiatowe, organizacje rolnicze, rolnicy i inne podmioty gospodarcze	budżet państwa, budżety samorządów różnych szczebli rolnicy i podmioty gospodarcze zajmujące się rolnictwem	1705
Razem zadania koordynowane				1705
Ogółem				30970
ZMINIMALIZOWANIE ILOŚCI WYTWARZANYCH ODPADÓW ORAZ WDROŻENIE NOWOCZESNYCH SYSTEMÓW ICH ZBIÓRKI, ODZYSKU I UNIESZKODLIWIANIA				
Zorganizowany system gromadzenia i wywozu odpadów	zorganizowany system zbiórki odpadów – zakupy pojemników do odpadów zmieszanych oraz do selektywnej zbiórki	Gmina Miejska Górka	budżet gminy, operator systemu	152
Razem				152

cd. Tab. 14

ELIMINOWANIE CZYNNIKÓW MOGĄCYCH WPŁYWAĆ NA POGORSZENIE STANU CZYSTOŚCI POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO ORAZ ZMNIEJSZENIE STRAT ENERGII				
ZAPEWNIENIE JAK NAJLEPSZEGO STANU AKUSTYCZNEGO ŚRODOWISKA				
Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powstających ze spalania paliw stałych	wspieranie zastępowania węgla kamiennego paliwami o mniejszej uciążliwości oraz nośnikami energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych	Gmina Miejska Górka	budżet gminy, fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, inne środki	65
	rozbudowa sieci gazowej w gminie	Gmina Miejska Górka	budżet gminy, inne środki	4680
	termomodernizacja budynków gminnych	Gmina Miejska Górka	budżet gminy, inne środki	600
Ograniczenie wpływu emisji zanieczyszczeń na warunki życia ludzi powodowanej przez komunikację	budowa obejścia komunikacyjnego w Miejskiej Górcie w ciągu drogi krajowej nr 36	GDDPiA, Gmina Miejska Górka	budżet państwa, budżet gminy, inne środki	16520
	budowa i modernizacja dróg gminnych: Dąbrowa (ul. Nowa, Kościuszki, Ogrodowa) Konary – Hallerowa Miejska Górka – Roszkówko Niemarzyn – Karolinki Niemarzyn - Chojno	Gmina Miejska Górka	budżet gminy, ZPORR, inne środki	4800
	budowa ścieżek i tras rowerowych oraz promowanie tego rodzaju komunikacji	Gmina Miejska Górka	budżet gminy, inne środki	85
Razem				26750
CHRONA POWIERZCHNI ZIEMI I GLEB PRZED DEGRADACJĄ				
Racjonalne gospodarowanie gruntami oraz ochrona przed degradacją	rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych	Gmina Miejska Górka	budżet gminy, inne środki	20
	wdrażanie zasad dobrej praktyki rolniczej (szkolenia, publikacje), promowanie rolnictwa ekologicznego	Gmina Miejska Górka	budżet gminy, inne środki	40
Razem				60

cd. Tab. 14

OCHRONA I WZBOGACANIE SYSTEMU PRZYRODNICZEGO GMINY				
Utworzenie lokalnego systemu powiązań przyrodniczych i usankcjonowanie prawne poprzez zapis w miejscowych planach z.p.	Rakonstrukcja korytarzy ekologicznych poprzez tworzenie stref buforowych w sąsiedztwie cieków	Gmina Miejska Górka	budżet gminy, WFOŚiGW, inne środki	50
	Zwiększanie lesistości zgodnie z projektem granicy rolno - leśnej	Gmina Miejska Górka, Starostwo Powiatowe	budżet gminy, starostwa, inne środki	170
Razem				220
ZWIĘKSZENIE ŚWIADOMOŚCI EKOLOGICZNEJ MIESZKAŃCÓW GMINY				
Tworzenie warunków dla edukacji ekologicznej mieszkańców gminy	promocja POS i PGO - łączenie organizowanych imprez z promowaniem wiedzy ekologicznej (konkursy o tematyce ekologicznej)	Gmina Miejska Górka	budżet gminy, fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, inne środki	65
	popularyzacja walorów przyrodniczo – krajobrazowych gminy (tworzenie ścieżek dydaktycznych, foldery, broszury informacyjne)	Gmina Miejska Górka	budżet gminy, fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, inne środki	80
Powszechny dostęp do informacji o środowisku ze szczególnym wskazywaniem pozytywnych zmian	rozpowszechnianie danych o środowisku w gminie poprzez publikacje w prasie lokalnej, współpracę ze szkołami oraz różnymi organizacjami działającymi na terenie gminy	Gmina Miejska Górka	budżet gminy, fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, inne środki	60
Zarządzanie programem	kontrola i ocena wdrażania POS i PGO	Gmina Miejska Górka	budżet gminy	14
Razem				219
Zadania własne				56666
w tym finansowane z budżetu gm.				10359
Zadania koordynowane				1705
OGÓŁEM				58371

STRESZCZENIE

Postanowienia art. 17 ustawy Prawo ochrony środowiska nałożyły na gminy obowiązek sporządzenia programów ochrony środowiska w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, określających cele i priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych, środki niezbędne do osiągnięcia celów, tj. mechanizmy prawno - ekonomiczne oraz środki finansowe. Program ochrony środowiska, zgodnie z art. 18 cyt. ustawy podlega uchwaleniu przez radę gminy po uprzednim zaopiniowaniu przez zarząd powiatu. Organ wykonawczy gminy będzie sporządzać co dwa lata raporty z wykonania programu, które będą przedstawiane radzie gminy.

Program ochrony środowiska dla Gminy Miejska Górka został opracowany zgodnie z „Wytycznymi sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym” opracowanymi przez Ministerstwo Środowiska w 2002 roku.

W pierwszej części opracowania przedstawiono charakterystykę uwarunkowań wpływających na kształt przyjętego programu ochrony środowiska, a mianowicie:

- uwarunkowań zewnętrznych wynikających z aktualnego stanu prawa polskiego oraz prawa wspólnotowego, polityki ekologicznej państwa, programów ochrony środowiska województwa wielkopolskiego oraz powiatu rawickiego, a także innych programów obejmujących swym zakresem obszar gminy Miejska Górka,
- uwarunkowań wewnętrznych wynikających z warunków społeczno – gospodarczych i stanu środowiska przyrodniczego gminy oraz dotychczasowych działań na rzecz ochrony środowiska.

Druga część opracowania zawiera politykę ochrony środowiska ze wskazaniem głównych celów ekologicznych planowanych do osiągnięcia w latach 2004-2007 i 2008-2015, kierunków działań, zadań warunkujących osiągnięcie tych celów oraz potencjalnych źródeł finansowania.

Polityka ochrony środowiska w gminie polegać będzie na zapewnieniu zrównoważonego rozwoju poprzez ochronę i poprawę stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego oraz racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody sprzyjające rozwojowi społeczno – gospodarczemu.

Główne cele ekologiczne gminy, dla których określono kierunki działań warunkujących ich realizację sprowadzają się do:

- zabezpieczenia zasobów wód powierzchniowych i podziemnych w odpowiedniej ilości i dobrej jakości;
- zminimalizowania ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnych systemów ich zbiórki, odzysku i unieszkodliwiania;
- eliminowania czynników mogących wpływać na pogorszenie stanu czystości powietrza atmosferycznego;

- zapewnienia jak najlepszego stanu akustycznego środowiska;
- ochrony przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych na środowisko i zdrowie ludzi;
- ochrony powierzchni ziemi i gleb przed degradacją;
- ochrony i wzbogacania systemu przyrodniczego gminy;
- zwiększenia świadomości ekologicznej mieszkańców gminy.

Formułując zadania do realizacji w najbliższych latach jak i w okresie perspektywnym, adresowano je nie tylko do gminy i jej jednostek - zadania własne, ale także do wielu podmiotów spoza gminy, bez których część zadań nie byłaby możliwa do wykonania - zadania koordynowane.

W procesie wdrażania „Programu ...” ważna jest kontrola przebiegu tego procesu oraz ocena stopnia realizacji zadań poprzez tzw. monitoring programu obejmujący ocenę zaplanowanych zamierzeń oraz monitoring środowiska stanowiący źródło informacji o efektach wszystkich działań na rzecz jego ochrony. Wyniki dokonywanych ocen posłużą do ewentualnych korekt i modyfikacji programu.

SPIS TABEL

	str.
Tabela 1 Zestawienie wyrobisk	15
Tabela 2 Użytkowanie gruntów	18
Tabela 3 Klasyfikacja gleboznawcza użytków rolnych	18
Tabela 4 Kompleksy przydatności rolniczej gruntów	19
Tabela 5 Pomniki przyrody	21
Tabela 6 Drzewa o charakterze pomnikowym	21
Tabela 7 Stan czystości cieków badanych w 2003 r.	25
Tabela 8 Struktura zużycia wody	27
Tabela 9 Stężenia SO ₂ i NO ₂ wg IMGW (metoda pasywna) w roku 2000	37
Tabela 10 Wykorzystanie gazu sieciowego przez gospodarstwa domowe	37
Tabela 11 Główne źródła emisji zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego	37
Tabela 12 Kierunki działań oraz oczekiwane efekty ekologiczne	53
Tabela 13 Spis zadań inwestycyjnych na lata 2004 – 2007	56
Tabela 14 Spis zadań na lata 2008 - 2015	59

MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

1. Bilans zasobów wód podziemnych z ośrodków miejskich. Hydroconsult. Poznań 1999.
2. Diagnoza stanu i kierunki działań w ochronie środowiska do roku 2010 - woj. leszczyńskie. Urząd Wojewódzki w Lesznie. Leszno 1996.
3. Dokumentacje hydrogeologiczne ujęć wód podziemnych.
4. Gazyfikacja w Gminie Miejska Górka."Progres" Sp. z o.o. Poznań 1994.
5. GUS – Bank Danych Regionalnych (2003).
6. II Polityka ekologiczna państwa. Warszawa 2000 r.
7. Koncepcja kanalizacji sanitarnej dla miasta Miejska Górka, wsi Karolinki i Niemarzyn. Kolektor Serwis. Leszno 2004.
8. Koncepcja kanalizacji sanitarnej zlewni oczyszczalni ścieków KAROLINKI. Biuro Projektów Realizacji Inżynierii Ochrony Środowiska „WIN”. Leszno 2004.
9. Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET – Polska. Fundacja IUCON Poland. Warszawa 1995.
10. Koncepcja oczyszczalni ścieków dla aglomeracji Miejska Górka. Kolektor Serwis. Leszno 2004.
11. Mapa glebowo – rolnicza w skali 1 : 100000. IUNG Puławy 1982.
12. Mapa obszarów Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony. A.S. Kleczkowski. AGH Kraków 1990.
13. Mapa topograficzna w skali 1 : 10000 (PPGK 1986-87).
14. Mapy hydrograficzne w skali 1:50000 - oprac. z 1990 r. (OPGK Poznań) i 2000 r. (Główny Geodeta Kraju).
15. Narodowy Plan Rozwoju 2004-2006.
16. Ocena warunków hydrogeologicznych woj. leszczyńskiego: cz. I - Warunki hydrologiczne i cz. II - Warunki hydrogeologiczne. Przedsiębiorstwo Geologiczne Proxima Wrocław 1994 r.
17. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Miejska Górka. Miejska Górka 2004.
18. Plan urządzenia lasu Nadleśnictwa Piaski na okres 1.01.99 - 31.12.2008 r. RDLP Poznań.
19. Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2007-2010. Warszawa 2002 r.
20. Prognozowanie skutków przyrodniczych planów zagospodarowania przestrzennego – poradnik metodyczny. IGPIK. Kraków 1998.
21. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Rawickiego. ABRYS Technika. Poznań 2003.
22. Program Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego na lata 2002 – 2010.
23. Program promocji zarządzania środowiskowego w Polsce. Ministerstwo Środowiska. Warszawa 2003 r.
24. Raporty o stanie środowiska w Wielkopolsce w latach 1998 - 2003. Biblioteka Monitoringu Środowiska. Poznań.
25. Sołowiej Daniela. Podstawy metodyki oceny środowiska przyrodniczego człowieka. Wydawnictwo Naukowe UAM. Poznań 1992.
26. Spis powszechny ludności i mieszkań (GUS 2002).
27. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego. Sejmik Województwa Wielkopolskiego, Poznań 2000 r.

28. Studium techniczno – ekologiczne. Program ochrony wód zlewni Baryczy. Instytut Ochrony Środowiska. Oddział we Wrocławiu. Wrocław 2001 r.
29. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Miejska Górka. Biuro Projektowe. Architektura i Urbanistyka. Leszno 2001.
30. Surowce mineralne województwa leszczyńskiego w aspekcie ochrony złóż i środowiska naturalnego - gmina Miejska Górka. EKOKONREM Wrocław 1992 r.
31. Warunki przyrodnicze produkcji rolnej. IUNiG Puławy.
32. Ważniejsze dane o powiatach i gminach województwa wielkopolskiego. Urząd Statystyczny Poznań 2002.
33. Wdrażanie systemów zarządzania środowiskowego w ramach współpracy dwustronnej z państwami UE. Departament Polityki Ekologicznej. Warszawa 2003. r.
34. Wieloletni Plan Inwestycyjny dla Gminy Miejska Górka na lata 2005-2007.
35. Wytyczne sporządzania Programów Ochrony Środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym. Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2002 r.